

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA OBČANSKÉHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Odpovědnost za škodu způsobenou sportovcem při výkonu
sportovní činnosti

Zpracovala: Michaela Pechová

Konzultant diplomové práce: Judr. Tomáš Tesař Ph. D.

Místo a rok zpracování: Plzeň, 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni

.....

Děkuji Judr. Tomáši Tesařovi za vedení práce, odborné rady, trpělivost a vstřícný přístup.

OBSAH

1	Úvod.....	5
1.1	Pojem sport	6
1.2	Historický vývoj sportovního práva.....	9
1.2.1	Mezopotámie	9
1.2.2	Starověký Egypt	10
1.2.3	Starověký Řím.....	11
1.3	Současné vzájemné vztahy sportu a práva	13
1.3.1	Prameny sportovního práva.....	15
1.3.2	Porušování sportovních norem a sankční mechanismy	17
2	Postavení profesionálního sportovce.....	19
2.1	Marketing.....	23
2.1.1	Reklama.....	24
2.1.2	Sponzoring.....	24
2.1.2.1	Personal sponzoring	24
2.1.2.2	Image.....	25
2.1.2.3	Ochrana osobnosti sportovce	26
3	Odpovědnost za porušování pravidel	28
3.1	Pojem odpovědnost.....	28
3.2	Porušování hokejových pravidel.....	29
3.2.1	Disciplinární řízení	29
3.2.2	Rozhodčí řízení.....	35
4	Odpovědnost sportovce za úrazy.....	38
4.1	Historický vývoj odpovědnosti sportovce za úrazy	38
4.2	Současné názory na odpovědnost sportovce za úrazy.....	39
4.3	Sportovní úraz	41
4.4	Sportovní pravidla	42
4.5	Občanskoprávní odpovědnost	42
4.6	Odpovědnost sportovce v cizí judikatuře	46
4.6.1	Judikatura německá.....	46

4.6.2	Judikatura rakouská	48
4.6.3	Judikatura anglická	49
4.6.4	Judikatura francouzská	50
4.7	Trestněprávní odpovědnost	51
4.7.1	Objektivní stránka	51
4.7.2	Subjekt trestného činu	53
4.7.3	Subjektivní stránka trestného činu	54
4.7.4	Objekt trestného činu.....	55
5	<i>Odpovědnost za úrazy při rekreačních sportech</i>	57
6	<i>Okolnosti vylučující protiprávnost.....</i>	60
6.1	Teorie přípustného sportovního rizika.....	60
6.2	Teorie souhlasu poškozeného.....	61
6.3	Další teorie	61
7	<i>Závěr.....</i>	63
	<i>Резюме.....</i>	64
	<i>Seznam použité a citované literatury</i>	66

1 Úvod

Předmětem této diplomové práce je analyticko - syntetickou metodou vymezit civilně právní aspekty odpovědnosti ve sportu jako specifické lidské činnosti. Cílem této práce je především nalézt odpovědi na otázky spojené s odpovědností za škodu, či újmu na zdraví, způsobenou sportovní činností, ať už se jedná o výkon profesionálního sportovce, či škodou způsobenou při rekreačních sportech.

Při vymezení a naplnění cílů této práce nemůže uniknout pozornosti interpretace či legální definice pojmů, které občanské právo jako vědní disciplína přímo nezná a které je třeba čerpat buďto z jiných vědních disciplín, nebo přímo ze subsystému norem „sportovního práva“, tj. řádů, pravidel a norem jednotlivých sportovních odvětví.

Pro pochopení tématu této práce bylo na místě podniknout krátký exkurs do historie sportu jako specifické lidské činnosti, když především historické prameny a právně historické texty starověkého Říma jsou cenným zdrojem poznání a pochopení vzájemného vztahu práva a sportu.

Pozornosti dále neunikne analýza statusu profesionálního sportovce v právním řádu České republiky jako zásadní pasáž celé diplomové práce a konsekvence vztahující se k jeho odpovědnosti za protiprávní jednání či výsledky této činnosti, které jsou v rozporu s právním řádem. V této souvislosti bylo zcela nezbytné podrobit analýze i tzv. „okolnosti vylučující protiprávnost“ (tedy činnost vylučující odpovědnost sportovce za vzniklou škodu).

Dalším předmětem pozornosti bude pojednání o jevech moderní společnosti, které se sportem a právem úzce souvisí, zejm. pak kapitoly o ochraně osobnosti profesionálního sportovce, o marketingu a reklamě ve sportu, disciplinárních řízeních v určitých sportovních odvětvích atd.

Autorka této diplomové práce si je vědoma té skutečnosti, že ve stanovém rozsahu není možné vyčerpat téma práce, a to zejména z důvodu značného množství jednotlivých sportovních disciplín a značného množství pramenů zejména mimoprávního charakteru, včetně nepřehledného množství cizojazyčné literatury ať už právního či publicistického charakteru.

Proto byla pozornost soustředěna zejména na analýzu pojmu „odpovědnosti“ v českém sportovním prostředí a v rámci právního řádu České republiky. Přispěje-li tato práce k pochopení smyslu a účelu tohoto právního institutu a k upření bližší pozornosti na pojmy podrobené analýze a interpretaci v této práci, bude cíl autorky naplněn.

1.1 Pojem sport

Sport v obecné rovině lze chápat jako pohyb, který provází vše živé. V užším slova smyslu je definice poměrně obtížná. Stejně jako v české, tak i v zahraniční literatuře je definice tohoto významného současného fenoménu obtížná.

V Čechách se tento termín do 19. století neužíval. Užívaným byl pojem tělocvik, u Tyrše šlo o označení zcela dominantní. Lze jej chápat jako označení pro školní výuku, u Tyrše znamenal také sport či tréninkový proces, tělovýchovnou činnost, ale i tělesnou výchovu či tělesnou kulturu.¹

Na sport je v 19. století pohlíženo u nás spíše negativně. V roce 1882 v časopise Sokol je prezentován názor: „V novější době nastupuje, hlavně za příkladem Anglie, namísto rozumného cvičení těla, tedy tělocviků v našem smyslu, nerozumné jeho cvičení, kteréžto se jedině za účelem nese, aby jeden nad druhého v závodě vynikl, aby vítěz třeba na úkor vlastního zdraví vysazenou sázkou shrábnul. Tedy marnivosti na jedné, chamtivosti peněz na druhé straně. Toto je sport!“²

Příznivěji se na sport nahlíží již o 25 let později. V Ottově slovníku lze již nalézt spíše pozitivní hodnocení: „Sport, angl. hra, zábava, značí po výtce nezištnou zábavu spojenou s vynikajícím nějakým cvikem tělesným a provozovanou většinou pod širým nebem, jako jsou jízda na koni a na kole, automobilismus, lov a různé jeho druhy, plavání.... Charakteristickou známkou sportu jest jistá ctižádost, která se snaží dosíci výsledků co nejlepších a vede k závodům, avšak často svádí k různým výstřelkům a honbě za cenami, jakož nezřídka i zdraví škodí i přehnanou přípravu k závodům těm (trainingem) nezřídka i zdraví škodí, na úkor sportu samého, jenž svou podstatou jest výborným prostředkem k utužení zdraví.“³ Jako protiváha sportu se klade „tělocvik školní, u nás i sokolský svými snahami po kráse a půvabném držení těla.“

V dnešním pojetí se zdá být význam sportu naprosto zřejmý. Jde o hru, zábavu, pohyb, zdravý životní styl, ale i zdroj obživy, zaměstnání, předmět obchodu. Sport ovlivňuje nejen vlastní sportovce, ale velkou část celé společnosti. Kromě zcela zřejmých pozitivních vlivů může mít sport i řadu negativních dopadů. Může se stát pro sportovce fyzicky příliš náročným, psychicky neúnosným stresem, ztrátou volného času, ztrátou iluzí, zklamáním z nedosažených výsledků.

¹ Pacina, Václav. Sport v Království českém, Praha: Mladá fronta 1986

² Zcela zásadní článek nazvaný O sportu. Měsíčník Sokol z r. 1882

³ Ottův naučný slovník. Praha: J. Otto, 1905.

Právo v užším smyslu se ve společnosti objevuje daleko později než sport. Vzniká na určitém stupni společenského vývoje. Mezi oblasti, kde se integrace práva do sportu projevuje v největší míře, patří jistě právní odpovědnost ve sportu, ať již samotných sportovců, či pořadatelů sportovních akcí, v současné době velice žhavá otázka v České republice (počet zemřelých diváků při automobilových závodech), oblast reklamy, sponzorství, daňové úlevy a vlastní financování sportu, pracovněprávní vztahy ve sportu a jistě v neposlední řadě otázka dopingu, která by jistě obsáhla zcela samostatnou práci.

Jak jsem již uvedla, oblastí ve kterých se prolíná sport a právo je celá řada, avšak samostatná právní kategorie „sportovní právo“ neexistuje. Jde vždy o aplikaci samostatných disciplín jako je právo smluvní, právo správní, právo obchodní, právo na ochranu hospodářské soutěže, právo pracovní atd. a jejich aplikaci ve sportu. Je však zřejmé, že právo ve sportu je zcela specifická oblast, která obsahuje specifické problémy. S tím jak se sport stává stále více komerční záležitostí, jsou právní otázky ve sportu stále markantnější a specifičtější a vyžadují zcela speciální hodnocení a řešení.

V České republice existuje zákon, který se týká výhradně sportu. Jedná se o zákon č.115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, jenž koncepci sportu pojímá jako sociální právo přístupné všem bez rozdílu. Sport je zde však vymezen pouze pro účely tohoto zákona. Jedná se o definici převzatou z Evropské charty sportu z roku 1992 a zní následovně: „sport představuje všechny formy tělesné činnosti, které prostřednictvím organizované i neorganizované účasti si kladou za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní.“⁴ V tomto předpise jsou rovněž stanoveny povinnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ostatních orgánů státní správy (Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví), krajů ve své samostatné působnosti a obcí ve své samostatné působnosti, týkající se oblasti sportu. Přestože zákon o podpoře sportu je tvořen pouhými osmi paragrafy, je pro Českou republiku velice důležitý. Jeho přijetím vyvrcholil proces systematického přístupu k problematice sportu, sportovního prostředí a hnutí, který byl započat již v roce 1999. Vychází z Evropské charty sportu, Evropské antidopingové úmluvy a z Kodexu sportovní etiky (Důvodová zpráva k zákonu č.115/2001 Sb., o podpoře sportu).

Kromě výše uvedeného zákona právní řád České republiky obsahuje přes tisíc právních předpisů, v nichž se vyskytuje slovo „sport“ či slova od něj odvozená. Avšak

⁴ Evropská charta sportu 1992, Praha

žádný z těchto ostatních právních předpisů sport nedefinuje a ani se nevěnuje výhradně sportu jako společenskému jevu. Naopak ve většině případů zde má tento termín pouze okrajový charakter.

Než zakončím tuto část mé práce názorem, že obecná a jednotná definice sportu neexistuje, zmíním definici judikatury Evropského soudního dvora, která se týká určité části sportu, a to té části, která podléhá právu Evropského společenství. R. Arnold na základě judikatury Evropského soudního dvora uvádí následující normativní definici: „Profesionální sport je hospodářská činnost vytyčená úsilím po dosažení zisku k zajištění životních podmínek a životní úrovně daného sportovce.“⁵

Vytvořit takovou definici, která by se dala vztáhnout na všechny sportovní disciplíny, a zároveň by zcela jasně odlišovala činnost sportovní od jakékoli činnosti jiné, je bezpochyby úkol velice těžký. Souvisí to i s neustálým dynamickým vývojem sportu, se vznikem nových sportovních disciplín, sportovních pravidel apod. Taková definice, která by tedy byla všeobecně přijímána, v současné době není. Avšak rozhodně toto není zásadní problém, protože jak říká Michal Králík: „sport existoval, existuje a existovat bude i bez toho zda ho právo posvětil svou definicí.“⁶

Sport můžeme charakterizovat mnoha znaky. Já uvedu pouze ty nejdůležitější. Všeobecným znakem sportu je tělesná aktivita. Zároveň je to ale znak nejproblematictější. Ne všechny sporty tento znak splňují. Například nejsou fyzicky příliš náročným sportem, ale jsou mezi sporty zařazeny. Je také zajímavé, že bridž je za sport považován, mariáš už nikoliv, přesto mají oba sporty své národní svazy. V těchto případech je určující prvek tradice. Podle tohoto prvku právě posuzujeme, zda se jedná o sport či nikoliv. Dalším důležitým znakem jsou podmínky, za kterých je sport vykonáván. Jde především o to, zda je aktivita organizována oficiální institucí. „Podle Rogerse (Sport in Social Kontext, 1977), by měl být charakterizován čtyřmi prvky. Jedná se o tělesnou aktivitu provozovanou z rekreačních důvodů, zahrnující prvek soutěživosti a mající zastřešující instituci. K nim můžeme připojit ještě obecné přijetí dané aktivity za sport.“⁷ Třetím znakem je tedy podle Rogerse soutěživost. S tímto prvkem je spojena také snaha dosahovat maximálních výsledků. Tyto znaky není třeba příliš rozvádět. Soutěživost a snaha o nejlepší výkon neodlišuje sport od jiných aktivit jako je třeba zpěv nebo umělecké soutěže. Někdy bývá mezi znaky sportu řazena

⁵ Arnold, R. Sport a Evropské společenství. Právní rozhledy – Evropské právo, 2000, č. 6, s. 9

⁶ Králík, M. Právo ve sportu. Praha: C.H.Beck, 2001, s. 278

⁷ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 15

rizikovost. Je to ovšem další prvek, který je sporný. Můžeme ho chápat ve dvojitým smyslu. Někdy může být sport skutečně riskantní – například horolezectví nebo některé druhy bojových sportů. V druhém případě může jít o riziko spojené s prohrou, která může znamenat psychickou nebo fyzickou újmu.

Mezi základní funkce sportu je možné zařadit především funkci zábavnou a to nejen na straně sportovce, kdy je fyzická činnost provozována za účelem odpočinku a relaxace, ale také za účelem dobrého pocitu z dobrého výkonu. Na druhé straně je účelem atraktivní podívaná pro diváky. Neméně důležitá je funkce výchovná. Podle mého názoru se jedná o funkci nejdůležitější. Uplatní se zde známé pořekadlo ve zdravém těle zdravý duch. Děti, které tráví svůj volný čas na trénincích, nemají příležitost pohybovat se v pochybných komunitách a nemají poté sklony například k požívání drog.

1.2 Historický vývoj sportovního práva

Zatímco právní zodpovědnost sportovce prošla výrazným historickým vývojem (jak bude následně uvedeno), jsou pracovněprávní vztahy sportovců z hlediska historického vývoje poměrně novou otázkou.

První kapitoly své práce věnuji historickému vývoji sportu. Pochopením historického vývoje sportu, historického vývoje společnosti a následně i práva, s pohledem na předpokládaný nejbližší vývoj společnosti, nám umožní vidět lépe souvislosti mezi sportem a právem.

Právo tak jak je známe dnes v dřívějších dobách sice, neexistovalo a nebylo odlišeno od jiných normativních systémů, přesto zde nalezneme určitý dopad. Proto je nesmírně důležité stručně vymezit historii práva a sportu. Bylo by ovšem zbytečné zabývat se kulturami, které předcházeli významným éram starověkého Řecka a Říma, protože jejich přínos do sportovně právní oblasti byl ve srovnání s uvedenými obdobími zcela nepatrný. Krátce proto budu pojednávat o Mezopotámii a Starověkém Egyptě.

1.2.1 Mezopotámie

V Mezopotámii stejně jako v ostatních státech té doby, byla fyzická vyspělost životní nutností. Sport se zde projevoval především ve formě slavností. Jedno ze svědectví o sportovních hrách bylo zachyceno v chetitském rituálním nápise, který

pocházel z roku 1200 př. n.l.: „Potom bylo rozděleno obranyschopné mužstvo na dvě poloviny a ty byly pojmenovány: jejich vlastní oddělená polovina byla nazvána ‚Mužové z města Chatti‘, jejich druhá polovina byla nazvána ‚Mužové z města Maša‘ a mužové z města Chatti mají zbraně z bronzu, mužové z města Maša mají zbraně z rákosu. A nyní spolu bojují a mužové Chatti vítězí.“⁸

Dle výše uvedeného je patrné, že zde nebylo možné hovořit o rovnosti podmínek, rovnosti výstroje a stejně tak pravidla zde nebyla přesně vymezená. Výsledek sportovních her byl zpravidla již předem stanoven a byl také předem určen děj hry.

Sportovní hry se skutečnými sportovními prvky se zde sice vyskytují, ale jsou výsadou privilegovaných osob. Formou královské zábavy byl lov jako fyzická sportovní činnost. Chyběl zde agonální prvek, protože bylo pojmově vyloučeno, aby vládce s někým měřil síly. Agonální prvek byl spatřován v tom, že při návratu panovníka uspořádaly zaměstnanci běh o závod. Vítěz mohl za odměnu držet opratě králova vozu. Přesto zde není možné vidět prožitkovou činnost, motivací bylo spíše získání privilegií. V Mezopotámii vždy převažoval utilitární prvek přípravy na boj nebo náboženský charakter. Tato hranice nebyla v Mezopotámii nikdy překročena, protože prožitkovou se ve fyzické kultuře nikdy neobjevila.

1.2.2 Starověký Egypt

Egypt prošel odlišným vývojem než Mezopotámie. Zde docházelo k přesnému odlišení času práce a času zábavy. Hlavním cílem Egyptanů bylo dosažení štěstí a šťastné prožitého života. Jednou z forem zábavy byla péče o tělo a o krásu lidského těla. Z toho samozřejmě vyplývá, že v Egyptě měli kladný vztah k fyzické činnosti. „Často se jednalo o zápasy velmi tvrdé, jimž předcházela intenzivní výcvik, cílem bylo dostat protivníka na lopatky, k čemuž sloužila neomezená paleta chvatů. V tehdejších zápasech byly dovoleny všechny od hlavy po paty, rukama i nohama na rozdíl od dřívějších, limitovaných pouze do horní poloviny těla.“⁹ Dalším faktorem, který byl velmi významný pro vývoj sportu, byl tzv. tradicionalizovaný závod spojený s poskytováním odměn. Byl to jev v Egyptě zcela ojedinělý. Neméně důležitým faktorem byl netradiční postoj jednoho z panovníků Nové říše Amenhotepa II., který byl značným protikladem svých předchůdců. Amenhotep II. se nejprve věnoval potlačení povstání na územích získaných svým otcem Thutmósem III. Poté se dále nevěnoval expanzivní politice, ale

⁸ Olivová V., Sport a hry ve starověkém světě. Praha: Artia, 1988, s. 37

⁹ Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 61-62

zaměřil se na zvyšování fyzických dovedností a pořádání soutěží. Amenhotep II. navíc sám soutěžil se svými vojáky například ve střelbě. Při těchto soutěžích byly také vypisovány odměny pro vítěze, což bylo prvním krokem k zavedení systematické fyzické přípravy.

1.2.3 Starověky Řím

Monografie J. Klímy, která se věnuje nejstarším zákonům lidstva, jako jsou Chammurapiho zákoník a jeho předchůdci, se k tomuto tématu ani v rámci trestního postihu nijak nevyjadřuje. Stejně tak se nevyjadřuje ani k náhradě škody. Římský Lex Aquilia naopak obsahuje velké množství případů týkajících se sportovně právní oblasti. Pokud budeme srovnávat sportovní činnost z období vzniku Aquilova zákona s obdobím starověkého Egypta a Mezopotámie, tak nás nepřekvapí, že tato éra tento aspekt nijak nepotvrzuje.

Fyzická příprava ve starověkém světě plnila především úlohu přípravy na boj a zápas. Z toho důvodu je samozřejmé, že během přípravy často docházelo ke zraněním. Tato zranění spadala přímo pod trestní pravomoc autority státu, kterou představoval vladař. Právo v tomto období nemělo výrazný vliv, přesto nebylo úplně v pozadí. Pokud byla podstatou tehdejších států utilitární vojenská činnost, musela mít nějaký právní základ, a to buď v podobě nepsané, obyčejové nebo v podobě psané. Psané právní památky, ovšem měly převážně přímý sankční ráz.

„ Antická epocha znamená pro vývoj sportovních aktivit obrovský rozvoj až k opačné hranici představované celkovým úpadkem sportu, jenž byl nakonec formálně zavržen Theodosiovým zákazem her. Hodnotíme-li význam řecké epochy pro oblast vzájemných vztahů sportu a práva, vidíme, že ve srovnání s obecným vztahem státního práva ke sportu a významem právního posuzování sportovních úrazů další sportovně právní aspekty, jež se v tomto období objevily, byly z hlediska celkového vývoje méně významné. Netvořily základ, na který by navázala éra středověku, svým vlivem či řešením nepředstavovaly inspiraci pro zrození sportu v dnešním pojetí v 19. Století. Slouží proto spíše pro dokreslení šíře záběru řeckého sportovního práva.“¹⁰

V tomto období můžeme pozorovat dvě různé linie. První linií byla ta, kterou reprezentovala Sparta a Athény. Sparta prosazovala systém tělesné výchovy, který by byl řízen veřejnou mocí. Oproti tomu Athény vyjadřovaly odmítavý postoj ke státnímu vlivu na tělesnou kulturu, která směřovala ideálu kalokaghatie. Ve Spartě dominoval

¹⁰ Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 69

především válečnický rys tělesné kultury. V Athénách se sport vyvíjel dvěma směry. Jeden směr začleňoval hry, závody a sportovní soutěžení do volného času a prvek nutnosti zde byl nahrazen prvkem dobrovolnosti, soutěživosti a stal se také vhodným doplňkem tehdejšího života. Naplno se tento směr projevil se vznikem olympijských her. Druhý směr se inspiroval ve Spartě a prosazoval v tělesné výchově vojenský prvek. „Nastíněný rozdíl v právním pohledu na sport mezi Spartou a Athénami předurčil dodnes trvající a nevyřešený střet dvou právních koncepcí, založených na odlišném přístupu státu a legislativy k otázkám sportu.“¹¹

V druhé linii se antický svět prezentoval dvěma polohami při hodnocení právních náhledů na sportovní úrazy. Fyzická činnost mohla být jednak přípravou na válku nebo mohla být herní činností. Pokud se jednalo o přípravu na válku, tak se zranění posuzovala, jak uvádí Platon, prizmatem celospolečenské potřeby. Naproti tomu Demóthenés stanovil, že úrazy vzniklé při herní činnosti nepodléhaly právnímu postihu, za předpokladu, že se nejednalo o úraz způsobený úmyslně. Pokud šlo o úraz způsobený úmyslně, postih vyloučen nebyl.

Římskou právní kulturou se zabýval také J. Prusák, který poměrně podrobně podrobil římskou právní kulturu zkoumání z jím zvoleného úhlu pohledu, které se mohou autor od autora měnit.

Ve 4. století našeho letopočtu nastupuje výrazný proud církevní moci. „Řím se obrací na křesťanskou víru, ovšem v Kristově učení nic o sportu nenacházíme, pouze ve své 1. epištole Korintským sv. Pavel píše: „Nevíte, že při závodech na stadionu všichni běží, ale jen jediný získá cenu? Běžte tedy tak, abyste ji získali. Každý atlet se odřiká všeho, ale oni to dělají pro získání pomíjející koruny, my pro nepomíjející, a právě proto já neběžím nazdařbůh, proto se oháním pěstmi tak, abych nebil do prázdna. Zraňuji naopak své tělo a živořím v otroctví ze strachu, abych nebyl diskvalifikován po té, co se stanu podruhé heroldem.“¹² Církevní hnutí velmi často zasahovalo do sportovní oblasti. Bylo to především ve formě zákazů. Tato církevní opatření se projevovala až do pozdního středověku, ale postupem času jejich vliv slábl.

Římský pohled na problematiku sportovních úrazů a nehod je diferencován do dvou základních pohledů. Prvním pohledem byla aplikace Aquilova zákona a jednak se jedná o názory, které stojí mimo tento zákon. Lex Aquilia byl základem pro problematiku deliktů obligace. Jejím předmětem byla soukromá pokuta. Ve sportovní

¹¹ Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 79

¹² Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 82

právní oblasti byl Lex Aquilia významný především z hlediska jedné zásady. Původně byl totiž aktivně legitimován k podání žaloby pouze vlastník poškozené věci. Z toho ovšem vyplýval zásadní problém. Nikdo není vlastníkem svých údů, a proto člověk, kterému bylo ublíženo na zdraví, postrádá věcnou legitimaci. Toto bylo vyřešeno postupným extenzivním interpretačním vývojem.

Jedním zajímavým případem z té doby je případ nebezpečného holení. „ Dále Mela píše: jakmile si více lidí hrálo s míčem a jeden z nich hodil míč prudce, míč spadl na holiče, který právě holil otroka, a přiložený nůž podřezal otrokovi hrdlo, tak odpovídá podle Lex Aquilia ten, koho se týká zavinění. Proculus řekl, zavinění se týká holiče. A skutečně, pokud holil tam, kde se obvykle hraje nebo kde je velký provoz, připočítává se mu to jako zavinění. I když nelze neprávem ani uvést to, že kdo důvěřuje holiči, jenž má stoličku na nebezpečném místě, musí sám nést důsledky.“¹³

1.3 Současné vzájemné vztahy sportu a práva

„V nejobecnější rovině lze ve vztazích mezi sportem a právem vysledovat zejména tři roviny:

1. vznik faktických konkrétních jevů působením a prolínáním obou sfér,
2. společné a rozdílné znaky sportu a práva na úrovni právní teorie,
3. jev označovaný jako tzv. autonomie sportu.“¹⁴

Sportovní regulace je představovaná sportovními pravidly. Jsou to veškerá pravidla a normy vydávaná jak mezinárodními tak vnitrostátními organizacemi. Zásadním cílem je objasnit pojem autonomie sportu. Jde o myšlenku, která spočívá v nemožnosti aplikovat právo do oblasti sportu. V současnosti stále stoupá snaha o zasahování práva do sportovní oblasti, v této snaze myšlenka autonomie sportu se snaží tento vliv omezit a ve výše myšlené podobě vyloučit. Je třeba ji chápat jako nezávislost sportovních organizací na státu.

Jde také o snahu minimalizovat nebo dokonce vyloučit zásahy soudu do rozhodnutí orgánů sportovních asociací. Tyto autonomní snahy pocházejí především z obavy, aby nedošlo k přílišnému „zprávnění“ sportu. Právě toto zprávnění by pro sport nejspíše nebylo prospěšné a dokonce by mohlo vést i k popření jeho původního smyslu a

¹³ Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 85

¹⁴ Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 2.

funkci. Sportovec je z hlediska občanského zákoníku fyzická osoba. Sportovec se nejprve stane členem nějakého sportovního klubu, od kterého následně získá licenci příslušného národního svazu. Díky této licenci se pak může zúčastňovat všech akcí, které pořádá svaz nebo mezinárodní federace, jejímž je tento národní svaz členem, pokud se dostane na určitou úroveň. Např. v tenise je účast na turnajích určité kategorie podmíněna dobrým umístěním na celostátním žebříčku a v případě turnajů mezinárodních je určující umístění na žebříčku např. ITF nebo WTA. Vztah mezi sportovcem a sportovním klubem je upraven smlouvou. Tento vztah má charakter pracovněprávní nebo občanskoprávní. Podepsáním smlouvy se sportovec zavazuje dodržovat stanovy klubu a zprostředkovaně i stanovy národního svazu, musí respektovat disciplinární řád.

Následně bych se pokusila vymezit pojmy sportovní činnosti v užším a širším slova smyslu. Sportovní činnost v užším slova smyslu je založena na konkrétních pravidlech určité sportovní činnosti, jejich hodnocení, přestupová pravidla, pravidla disciplinární apod. Tato pravidla jsou vydávána mezinárodními sportovními federacemi, přičemž jsou dále přebírány národním svazem daného sportovního odvětví. V naprosté většině dochází k jejich přijetí bez větších výhrad, někdy dochází k drobným úpravám nebo přizpůsobení národnostním podmínkám.

V širším smyslu je sportovní činnost chápána jako soustava právních norem, které ji regulují nikoliv jako konkrétní činnost, ale určují její celkové ohraničení. Jedná se zejména o sportovní pravidla v širším smyslu. Tato pravidla rozdělují jednotlivé sportovní soutěže a určují podmínky registrace do sportovních klubů. Do této oblasti dále řadíme problematiku spojenou s dopingem, poskytováním sponzorských darů, daňovými úlevami tělovýchovných a sportovních asociací a v neposlední řadě také ochranu před stále častějším násilím a hrubým urážkám diváků. „Souhrnně lze tuto kategorii vymezit jako materiální, personální, institucionální, finanční, organizační zajištění sportovní činnosti v užším smyslu včetně reakce na některé z jejích negativních důsledků.“¹⁵

Sportovní činnost v užším smyslu chápeme jednoznačně jako sportovní regulace, tzn. pravidla jednotlivých disciplín, disciplinární řády – jsou to pravidla, která regulují činnost sportovců na sportovišti. Tato pravidla jsou přijímána a vydávána jako neprávní pravidla. Jsou vydávána jednotlivými sportovními asociacemi. Jedinou podmínkou při jejich tvorbě je, aby obsah těchto právních norem nebyl v rozporu

¹⁵ Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 10

s právním řádem. Toto se projevuje hlavně v možnosti přezkoumávání rozhodnutí orgánů sportovních asociací soudem podle zákona č 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Naopak u sportovní činnosti v širším smyslu nabývá na významu výlučná právní regulace (právní úprava daňových povinností sportovních organizací, právní rozklad sponzorství, dotace ze státního rozpočtu jednotlivým sportovním subjektům apod.). Samozřejmě existují i oblasti, kde se prolíná sportovní regulace s regulací právní (typickým příkladem je problematika dopingu, diváckého násilí).

Sportovní normy jsou tedy společenským regulativním systémem, který nesmí být v rozporu s právními normami. To znamená, že sportovní úprava, pravidla musí být v souladu s právem. Sportovní pravidla se nevyznačují všeobecnou závazností, jejich normativní povaha vede k ukládání povinností a zakládání práv pro subjekty, jež se jim dobrovolně podřídí. Sport disponuje určitou vnitřní autonomií při stanovování svých vlastních pravidel. Pokud jde o úpravu vnitřních poměrů jednotlivých sportovních organizací, je jim právní úpravou ponechána poměrně vysoká míra samostatnosti. Takto přiznaná autonomie je ovšem vyvažována vědomím, že může být kdykoliv podrobena přezkumu soudem za účelem zjištění jejího souladu s právním řádem.

Stát zde vystupuje pouze v roli garanta zákonnosti. Jde vlastně o uplatnění zásady uvedené v § 2 odst. 3 občanského zákoníku, a to že účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit. Tímto je tedy umožněna určitá autonomie sportovní oblasti, kdy určité chování v určité situaci je posuzováno nikoliv měřítkem norem právních, ale norem ze sportovní oblasti. Prostor takto vymezený není pochopitelně neomezený a v případě překročení jeho hranic dochází k posuzování jednání podle norem právních.

1.3.1 Prameny sportovního práva

Tento pojem se značně vzdaluje obecnému pojmu prameny práva, jak jej známe z právní teorie. Je to především odrazem toho, že ani samotný pojem sportovní právo nelze přesně vymezit. Podle M. Králíka řadíme mezi prameny sportovního práva: Legislativu a sportovní legislativu, judikaturu soudů, sportovní normy a institucionální informační mechanismy. Je více než zřejmé, že tyto kategorie by v běžném právu nemohli mít povahu pramenů. Opět se jedná o problematiku, která by vydala na samostatnou práci. Proto se já budu ve stručnosti věnovat pouze sportovním normám, jejich porušováním a sankčním mechanismům.

„Sportovní normy stejně jako normy právní patří do kategorie norem sociálních a vyznačují se specifickými znaky, kterými se jednak odlišují od jiných druhů sociálních norem, ale i vzájemně mezi sebou.“¹⁶

Pokud by sportovní normy měli charakter právní normy, řadila by se tato problematika do sportovní legislativy. To ale není častým jevem, a proto sportovní normy řadíme jako samostatnou kategorii.

Obecnými normami se sportovci řídí při uzavírání smluv, zdaňování příjmů z činnosti a také při úrazech. V některých oblastech jsou ale zásahy obecných soudů vyloučeny. Například je vyloučen přezkum pokuty uložené disciplinárním orgánem. „Sport má svá specifika, která musíme při jeho regulaci zohlednit, jeho naprosté podřízení se obecnému právu jeví jako neproveditelné.“¹⁷ Normy sportovního práva upravují organizaci sportovních orgánů a jejich tvorbu, pravidla výkonu sportovní činnosti a samozřejmě také průběh sportovních činností. Normy mohou mít podobu klasických sportovních norem, sportovních obyčejů nebo norem fair play. Na základě tohoto dělení můžeme rozlišovat normy psané a nepsané. Psanými normami jsou pravidla vydávaná mezinárodními nebo vnitrostátními organizacemi, které jsou součástí struktury určitého sportovního odvětví. Mezi nepsaná pravidla řadíme sportovní obyčeje a pravidla fair play. Pojem fair play bychom mohli přeložit jako férové jednání. Jde o respektování soupeře a korektní jednání během hry nebo zápasu. Na základě mých zkušeností, ale mohu říct, že takovéto jednání se v dnešním sportu pomalu ale jistě vytrácí. Již u malých dětí se často setkávám s pokusy „ošidit“ svého protihráče. Tyto zásady by měli být více podporovány sportovními kluby a také známými sportovními osobnostmi.

Do kategorie nepsaných pravidel patří ještě sportovní zvyklosti a sportovní obyčeje. Obyčeje se vyvinuly z rozporů mezi závodním a rekreačním sportem. Typické je to především u lyžování. Obyčeje upravují jak závodní lyžování tak poskytují ochranu rekreačním lyžařům.

¹⁶ Prusák, J. Šport a právo – úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe. Bratislava: Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1984, s. 82

¹⁷ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 17

1.3.2 Porušování sportovních norem a sankční mechanismy

Stejně jako dochází k porušování obecných norem tak dochází k porušování norem sportovních. Aby tedy systém sportovních norem mohl fungovat, musí zde být určité mechanismy, které budou schopny zajistit jejich dodržování. Sankce jsou tedy neoddelitelnou součástí sportovního práva. Nalezneme ovšem i normy, které sankce neobsahují. V právu bývá jejich absence často kritizována, ale ve sportu se k tomu přistupuje poměrně benevolentně. „Je tomu tak např. u sportovních pravidel fair play, jež někdy bývají obsažena i v písemné podobě.“¹⁸

Sankcím můžeme přiřadit dvojí funkci. V prvním případě se jedná o funkci preventivní – má tedy odrazovat od porušování pravidel pod hrozbou trestu. Ve druhém případě se jedná o funkci represivní. To znamená, že nastupují jako trest za protiprávní jednání. Jde o sankce, které trestají porušení konkrétních pravidel určité sportovní disciplíny.

Taxativní vymezení sankcí nikde nenajdeme. Každá disciplína disponuje svými vlastními sankcemi. Během zápasu nebo hry ukládá sankce zpravidla rozhodčí, který hru nebo zápas řídí. Jako příklad můžeme uvést pokutový kop ve fotbale, vyloučení hokejisty za nedovolený zákrok nebo trestný „fiftýn“ při tenise za nesportovní chování. Někdy může být sportovec potrestán za své chování i několika sankcemi. Jde například o případ, kdy bude hokejista vyloučen ze zápasu a následně bude jeho zákrok projednáván při disciplinárním řízení. Systém rozhodování je dvojinstanční stejně jako před obecnými soudy. Řešení sporů prostřednictvím orgánů sportovního svazu má své výhody ale i nevýhody. Mezi výhody můžeme zařadit: vysokou odbornost osob rozhodujících v komisi, zájem komise na efektivním provozování sportu a také rychlost rozhodování – umožňuje plynulost soutěží. Nevýhodami jsou především to, že komisi nemůžeme na 100% považovat za nezávislý orgán, dále jsou zde zcela vyloučeny obecné soudy a také dochází k rozhodování na základě vlastních pravidel, která nemusí být vždy vyložena zcela srozumitelně.

Disciplinární řízení můžeme pojmut jako postup a rozhodování disciplinárních komisí o projednávání disciplinárních přestupků. Jako příklad můžeme uvést ustanovení Soutěžního a disciplinárního řádu Českého svazu ledního hokeje. „Předmětem disciplinárního řízení jsou provinění jednotlivců nebo kolektivů činných v ledním hokeji porušením Stanov, řádů a směrnic ČSLH, Pravidel ledního hokeje,

¹⁸ Králík, M. Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2001 s. 16

porušením obecně závazných předpisů v souvislosti s činností v ledním hokeji a přestupky proti fair play a morálce sportovce. Předmětem disciplinárního řízení jsou zejména provinění jednotlivců a kolektivů před začátkem, v průběhu a po skončení utkání nebo tréninku, na akcích pořádaných orgány ČSLH a Kluby.“¹⁹

¹⁹Čl. 501 Soutěžního a disciplinární řád dostupného na www.cshl.cz

2 Postavení profesionálního sportovce

Není sportovec jako sportovec. V první řadě musíme rozlišovat sportovce jako amatéry a sportovce jako profesionály. Historickým mezníkem pro změnu postavení sportovců u nás byla revoluce v roce 1989. Až do roku 1989 byli všichni sportovci považováni za amatéry. Profesionální vykonávání sportu bylo v této době něco naprosto nemyslitelného. Pokud chtěli vykonávat svůj sport za úplatu, museli být zaměstnání. V tomto období tedy nebylo zapotřebí zařazovat problematiku sportovců do právního řádu. Teprve po pádu komunistického režimu se mohli oficiálně stát profesionálními sportovci.

„ A těmto novým podmínkám se snažily přizpůsobit i sportovní řády a pravidla, které začaly přebírat standardy běžné ve vyspělejších evropských státech. Přístup státu k činnosti profesionálních sportovců zůstal i nadále pasivní a nesystematický, omezoval se v podstatě jen na řešení aktuálních problémů.“²⁰ Sportovci svoji činnost původně vykonávali na základě smluv vycházejících z občanského zákona, a z toho důvodu nebylo možné je zařadit pod zaměstnanecký poměr. Sportovní činnost je upravena jednak v zákoně o daních z příjmů a jednak v živnostenském zákoně. Jedinou oblastí, kde bylo nutno situaci profesionálních sportovců řešit, byla daňová sféra. Podle daňových předpisů je profesionální sportovec postaven na úroveň osoby samostatně výdělečně činné a jedná se o výkon nezávislého povolání.

V Živnostenském zákoně jsou především upraveny podmínky, které musí být splněny, aby mohla být činnost považována za živnost. Tyto podmínky můžeme rozlišovat na všeobecné a zvláštní. Typickými všeobecnými podmínkami jsou věk, bezúhonnost a způsobilost k právním úkonům. Problém se někdy může vyskytnout, pokud sportovec dosahuje velmi dobrých výkonů již před dosažením věku 18 let. Podmínky zvláštní jsou definované zvláštními zákony.

Postavení sportovců se liší také podle toho, zda se jedná o sport kolektivní nebo sport individuální. Individuální sportovci zcela naplňují podmínky živnostenského zákona. Jedná se totiž o živnost nezávislou a samostatnou. Sportovec se sám účastní turnajů nebo závodů a také nese sám své náklady (náklady jsou pak někdy pokryty pořadateli za úspěch v soutěži). Řídí se pouze pokyny trenéra. Někdy jsou sportovci vázáni pokyny svých sponzorů (ti jim mohou stanovit, kterých turnajů se musí

²⁰ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 69

zúčastnit, jaké oblečení mají mít na sobě nebo jim také mohou stanovit pokuty za nesportovní chování), sponzoři jim jako protislužbu poskytnou finanční prostředky. Tyto smlouvy se ale řídí občanským nebo obchodním zákonem a živnostenský zákon se na ně nevztahuje. „Sportovcům individuálních sportů bývají v praxi k jejich činnosti živnostenské listy na požádání poskytovány. Tyto živnostenské listy jsou, ale především určeny těm sportovcům, kteří se zabývají výukou dovedností příslušného sportovního odvětví.“²¹

Kolektivní sport naproti tomu nesplňuje znaky stanovené živnostenským zákonem. Sportovci vykonávají činnost jménem svého klubu, pro který vlastně pracují. Nejprve tedy sportovci sice vstupují do vztahu s klubem samostatně, ale tím jejich samostatnost končí. Sportovci uzavírají se svým klubem smlouvy podle občanského zákona. Dále se tedy řídí pokyny trenérů a klubu, vykazují tedy znaky závislé práce. Typickým příkladem mohou být přestupy hráčů hokeje. Je zde pravidlo, že jednoho hráče může klub vyměnit za hráče jiného a to bez ohledu zda s tím souhlasí. Používá se pro to slangové označení „trejd“. V zahraničí, například v Polsku nebo Německu, jsou tyto vztahy řešeny pracovními smlouvami.

Postavení těchto sportovců nebylo vždy zcela jasné. V 90 - tých letech jim byla oprávnění podle živnostenského zákona vydávána především pro reklamní činnost.

V současné době jsou vztahy sportovců upravovány také transferovými a sponzorskými smlouvami. Základy transferového systému můžeme demonstrovat na přestupech fotbalistů. Až do roku 1995 byli hráči často vykořisťováni svým mateřským klubem. Pokud chtěl nový klub získat nějakého hráče, musel zaplatit transferový poplatek. Byl to poplatek, který klub požadoval jako náhradu za investici, kterou vložil do výchovy hráče. Klub mohl hráč opustit až tehdy pokud za něj nový klub poplatek zaplatil, tím ale docházelo k redukci hráčovi mzdy v novém klubu. Tento systém byl prolomen případem Bosman. Na základě těchto změn mohou hráči po vypršení smlouvy libovolně přestupovat mezi kluby. Tyto změny mají jak pozitivní tak negativní vlivy. Jedním z negativních vlivů je především to, že stoupají mzdové náklady klubů. Nemusejí sice platit transferový poplatek, ale talentovaní hráči (nebo spíše jejich agenti) jsou si vědomi své výkonnosti a v důsledku toho jsou často přepřácní. Jako výhodu bych uvedla, že stoupá počet cizinců v soutěžích, tím dochází také k vyrovnávání reprezentační úrovně. Některé státy, které byly dříve naprostými outsidersy, jsou dnes

²¹ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 71

plně schopni konkurovat největším fotbalovým mocnostem. Ne zcela bezvýznamnou výhodou je také větší šance uplatnění pro mladé hráče. Tento mechanismus je v některých zemích omezen. „Například v anglickém fotbale existuje pravidlo, které říká, že fotbalisté nepocházející z členských států Evropské unie obdrží pracovní povolení pouze v případě, že odehráli za národní mužstvo své země v posledních dvou letech alespoň 75% všech utkání.“²²

„Obsahem transferové smlouvy je potom právě závazek předcházejícího klubu ukončit svůj právní vztah s hráčem a umožnit jinému klubu získat právo využívat schopnosti, znalosti a talent hráče na nový klub.“²³

Základním problémem, který vychází z nejasného postavení profesionálních sportovců je dopad daňových předpisů. Příkladem takového problému může být spor o posouzení daňové uznatelnosti cestovních náhrad profesionálního hokejisty v návaznosti na místo výkonu činnosti v celkové výši 301 326 Kč. Podstatou sporu bylo, že hráč nastupující za hokejový klub HC Sparta Praha denně dojížděl z Milevska 103 kilometrů, si započítal cestovní náklady do výdajů souvisejících související s příjmy podle § 7 zákona o daních z příjmů. Finančním úřadem v Milevsku byla hráči dodatečně vyměřena daň ve výši 111 674 Kč, navíc mu bylo připočítáno penále ve výši 22 334 Kč. Celková částka nakonec dosáhla výše uvedených 301 326 Kč. Hráč pražského klubu podal odvolání proti rozhodnutí finančního úřadu. O odvolání rozhodovalo Finanční ředitelství v Českých Budějovicích. Toto ředitelství potvrdilo původní rozhodnutí. Odvolatel tedy podal žalobu ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích. Tímto soudem byla ale žaloba zamítnuta a proto podal kasační stížnost, kterou se domáhal zrušení tohoto rozsudku. V této věci rozhodoval Nejvyšší správní soud a na straně žalovaného bylo Finanční ředitelství v Českých Budějovicích. „Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a, b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“), tzn. namítá nezákonnost napadeného rozsudku krajského soudu a vady správního řízení.“²⁴ Vady správního řízení vidí především v tom, že zatímco finanční orgány definovali jeho hráčský poměr jako výkon jiné samostatně výdělečné činnosti tak Krajský úřad tento poměr definoval takto: „Hráčská smlouva představovala „*zastřený pracovněprávní úkon a na základě tohoto zjištění a závěru správně žalovaný neuznal žalobci jízdné z*

²² Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 108

²³ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s. 93

²⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.11.2011 sp.zn. 2 Afs 16/2011 - 79

místa bydliště do sídla HC Sparta Praha jako daňový výdaj.“²⁵ Finanční orgány a Krajský soud sice tedy dospěly ke stejnému názoru, ale na základě odlišných právních posouzení. Pochybení soudu je zde spatřováno v překvapivosti jeho rozhodnutí. Žalobce by zde měl mít v souladu se zásadou práva na spravedlivý proces, možnost vyjádřit se k odlišnému právnímu hodnocení. Tuto možnost mu však krajský soud neposkytl a zároveň mu vytkl, že nepředložil dostatečné důkazy k předloženým pracovním cestám. „Nejvyšší správní soud proto nemohl ustrnout na popsaném pochybení krajského soudu, protože by zjevně odporovalo zásadě hospodárnosti řízení, pokud by zrušil rozsudek krajského soudu, byť by si byl vědom, že krajský soud ve věci nově rozhodne s pravděpodobností hraničící s jistotou stejně, neboť z hlediska zaujatého právního názoru mu nelze nic zásadního vytknout. Proto zdejší soud musel přistoupit k hmotněprávnímu posouzení relevantní právní otázky daňové uznatelnosti předmětných cestovních náhrad, tj. výdajů na cesty z místa bydliště stěžovatele v Milevsku do sídla hokejového klubu Sparta Praha.“²⁶

Úkolem Nejvyššího správního soudu bylo tedy posoudit, zda se jednalo o pracovní právní poměr nebo zda je sportovec osobou samostatně výdělečně činnou. Dále musel také posoudit věrohodnost evidence daných pracovních cest.

V prvním případě soud vynesl stanovisko:

„42.] Nad rámec nosných důvodů rozhodnutí soud uvádí, že spornost řešené právní otázky v tomto konkrétním případě je dána zejména absencí zvláštní zákonné úpravy, která by náležitě zohledňovala specifika činnosti profesionálních sportovců. Je totiž skutečností, že oblast profesionálního sportu je právně velmi neujasněná a v praxi ani v doktríně není postaveno najisto, které z možných řešení nejlépe odpovídá znění a smyslu zákonné úpravy. Ostatně, v nyní řešené věci je zřejmé, že se finanční orgány a krajský soud právě z důvodu této nevyjasněnosti postavily na dvě protichůdná stanoviska: na charakteristiku činnosti stěžovatele jako OSVČ (žalovaný) i jako výlučné pracovní činnosti vykonávané pro jednoho zaměstnavatele (krajský soud). Bylo proto úkolem Nejvyššího správního soudu, kterého se zhostil v nyní vydaném rozsudku, aby uvedenou právní nejistotu odstranil.

[43.] Na straně jedné je totiž pravdou, že vnější znaky činnosti profesionálního sportovce se velmi podobají klasickému pracovnímu poměru (sportovec „pracuje“ pouze pro jediného zaměstnavatele, dostává od něj pracovní pomůcky, stravuje se u něj

²⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.11.2011 sp.zn. 2 Afs 16/2011 - 80

²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.11.2011 sp.zn. 2 Afs 16/2011 - 83

apod.). Současně je však zřejmé, že jednoznačné podřazení do režimu zákoníku práce v jeho stávající podobě, založené na kogentních ustanoveních, by značně ohrozilo samotnou existenci profesionálního sportu, a také i pro jednotlivé sportovce by se jevílo jako velmi nevýhodné. Je např. obtížně představitelné, že by profesionální sportovec mohl ukončit vztah ke svému klubu jednostrannou výpovědí (tzn. že by následně mohl přestoupit „zadarmo“ do jiného klubu, ačkoliv klub předchozí jej vychoval, resp. „koupil“), anebo že by na činnost sportovců byla aplikovatelná všechna ustanovení týkající se pracovní doby (včetně přesčasů) či omezení stanovených pro uzavírání pracovních smluv na dobu určitou (§ 39 zákoníku práce) apod.

[44.] Za této situace zdejší soud musel v nyní řešeném daňovém případě přistoupit k použití obecnějších právních principů *in dubio mitius*, resp. *in dubiis contra fiscum*. Pokud je totiž činnost profesionálních sportovců natolik neujasněná a právně v podstatě neupravená, nemůže správní soud, na jehož rozhodovací činnost se také vztahuje čl. 4 Ústavy („*Základní práva a svobody jsou po ochranou soudní moci.*“), použít bez dalšího výklad, který je zjevně nevýhodný a nechtěný pro obě strany daného smluvního vztahu, tzn. pro sportovce i jeho klub.²⁷

Ve druhém případě stanovil, že s vyjádřenými pochybnostmi se již mohl vypořádat správce daně.

Nejvyšší správní soud shledal, že stížnost byla důvodná. Napadený rozsudek zrušil a vrátil zpět k projednání krajskému soudu. Soud je vázán právním názorem, který Nejvyšší správní soud vyjádřil.

2.1 Marketing

Důležitým pojmem ovlivňující profesionální sport je marketing. Podle mého názoru je to vůbec nejdůležitější faktor, který ovlivňuje sport ve všech jeho směrech. Marketing zahrnuje jak media, tak sponzoring. Se sportem se setkáváme dnes a denně na sportovních kanálech, v rádiu a také v novinách. Téměř na každém sportovci vidíme oblečení s logem, jehož značku reprezentuje. Stejně jako u většiny zásadních pojmů i zde existuje mnoho definic. Já jsem si vybrala definici, která se mně zdála nejvýstižnější. „Marketingový guru Prof. Philip Kotler říká: „Marketing není umět prodat to, co bylo vytvořeno, ale umění poznat, jaké jsou potřeby a požadavky

²⁷Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.11.2011 sp.zn. 2 Afs 16/2011 – 85,86

zákazníků.“²⁸Tento pojem vznikl ve Spojených státech v 70. letech. Vyjadřoval vztah na trhu mezi nabídkou a poptávkou statků a služeb.

V marketingu se často vyskytují pojmy reklama a sponzoring. Tyto dva pojmy se někdy velmi obtížně odlišují.

2.1.1 Reklama

Reklama spočívá v prezentaci výrobku a ve zvyšování prodeje výrobku, to ale neznamená, že by cílem sponzoringu nebyl růst prodeje. Spíše se zde, ale klade důraz na zlepšování image firmy.

2.1.2 Sponzoring

Ve sponzorství se jedná o vztah mezi sponzorem a sponzorovaným. Cílem sponzoringu je poskytování finančních nebo věcných prostředků a za to jim je poskytována protislužba. Obvykle má formu loga na dresech hráčů nebo umístění na sportovištích. Někdy se dokonce celé soutěže jmenují podle názvu svého sponzora - příkladem může fotbalová Gambrinus liga, Pohár České pošty, nebo hokejová Tipsport extraliga. „Podle společnosti Sponsorship Research International z roku 1999 investovali sponzoři nejvíce prostředků do fotbalu (917 mil.USD), do olympijského hnutí (910 mil. USD), do tenisu (197 mil. USD), formule 1 (158 mil. USD) a basketbalu (145 mil. USD).“²⁹

2.1.2.1 Personal sponzoring

Jednou z forem sponzoringu je personal sponzoring. V tomto případě jde o to, že určitá firmy spojuje svůj název se jménem významného sportovce. Může k tomu zvolit několik způsobů. Některé firmy poskytují hráčům oblečení se svoji značkou. Typickým příkladem může být firma Nike, která vyrábí oblečení pro populární tenisty, jako jsou Roger Federer nebo Rafaela Nadal. Jiným případem může být, že firmy angažují známé tváře do mediální kampaně. S těmito sportovci se pak můžeme setkávat na sportovních kanálech nebo na reklamních letácích. Pokud zůstaneme v tenisovém prostředí, tak se často můžeme v televizi setkávat opět s Rogerem Federerem, který je tváří švýcarské

²⁸ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 81

²⁹ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 71

firmy Rolex nebo Rafaelem Nadalem, který reprezentuje pokerový portál Pokerstars.net.

Základním kritériem pro výběr vhodného sportovce pro účely sponzoringu je jeho výkon. Ovšem není to zdaleka jediné kritérium. Důležitá je také jeho osobnost a to jak je sportovec známý. Souvisí to především s popularitou daného sportu. Někdy můžeme mít sice skvělého sportovce, ale ne příliš známý nebo oblíbený sport. Nelze srovnávat množství finančních prostředků, které se dostávají do fotbalového prostředí a prostředků, které jdou do atletiky.

V současné době se zavádí nový trend, podle kterého firmy angažují bývalé špičkové sportovce. Má to své výhody. Sponzoři se již nemusí obávat toho, že sportovec neudrží svoji výkonnostní úroveň a také je již mediálně známý. Opět příkladem z tenisu je Andy Rodick, který i poskočení své kariery zůstal tváří firmy Babolat.

Kromě výkonu je také důležitá image a sympatie sportovce, neboť jak uvádí firma Nike ve svých materiálech: „ Finta není v tom, smluvně si zavázat sportovce, který umí vyhrávat, nýbrž sportovce, který umí roznítit emoce. Chceme někoho, koho veřejnost miluje nebo nenávidí, ne pouze nejlepšího střelce... Abychom vytvořili dlouhodobé citové pouto se spotřebiteli, používáme atlety během celé jejich kariéry a prezentujeme je jako úplné lidi.“³⁰

2.1.2.2 Image

V oblasti sponzoringu se setkáváme s některými dalšími důležitými fenomény. Jak sportovec, tak firma která se chce na sportovním trhu prosadit, musí mít svoji image, a tu si musí také udržovat. Pokud má firma pozitivní image, je to výhoda, ale pokud má negativní, jen velmi obtížně může názor společnosti změnit.

„Image plní následující úkoly:

- je nosičem charakteru produktu, pomáhá rozlišit obdobné produkty a tím usnadňuje rozhodovací proces
- spotřebitel získává vedle reálného užitku další užitek například ve formě přírůstku prestiže,

³⁰ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 85

- zajišťuje firmě značku a obecnou důvěru, tím se ztrácí anonymita mezi nabízejícím a uživatelem.³¹

Při plánování a reklamních a sponzorských akcí je image v popředí zájmů. Proto firmy investují do sportu, aby směřovali svoji image správným směrem. Pokud investují do golfu, budou spojováni s bohatstvím a exkluzivitou. Výrobci, kteří poskytují oblečení, jsou zase považováni za „in“, ačkoliv jejich výrobky se jen nepatrně liší od jiných výrobků. A firmy, které působí mimo oblast sportu, jsou zase spíše považovány za konzervativní. Jedná se například o banky nebo pojišťovny. Mnoho autorů vycházelo z toho, že určité výrobky se podle svých vlastností hodí k určitému sportu a také k jednotlivým sportovním akcím. Například značka Malboro se podle výzkumů nejvíce hodí k basketballu nebo Cadillac ke golfu.

Každá firma si tedy vybírá svého sportovce, podle toho jaké má vlastnosti. Tyto vlastnosti se musejí shodovat s tím, jaké požadavky má firma na svoji image. Nejvíce patrné to může být u partnerů olympijského týmu, kde sponzoři požadují dodržování určitých etických pravidel. Z českého prostředí můžeme uvést příklad: „po úspěchu na mistrovství světa v atletice, které se konalo v Edmontonu v roce 2001, uzavřel český desetibojař Tomáš Dvořák kontrakt se společností Eurotel, která projevila zájem o spojení se jménem uznávaného sportovce.“³²

2.1.2.3 Ochrana osobnosti sportovce

V souvislosti s rozvojem sponzoringu a reklamy ve sportu je třeba také chránit sportovce před zneužíváním sponzorů. Základ ochrany osobnosti sportovce nám poskytuje Listina základních práv a svobod, kde je právo ochrany osobnosti zakotveno jako jedno z nejdůležitějších základních práv. Toto právo dále rozvádí občanský zákoník, správně právní předpisy i trestně právní předpisy. Občanský zákoník zakotvuje generální klauzuli, která stanoví chráněná práva. Z této generální klauzule se na ochranu sportovce vztahuje především ochrana jména, a to nejen příjmení, ale také křestního jména pokud sportovce dostatečně odlišuje od ostatních, a také ochrana soukromí. Z toho vyplývá, že zásah do těchto práv je možný pouze k úředním účelům

³¹ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 89

³² Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 93

nebo na základě zákona. „ V případě porušení těchto osobnostních práv se může poškozený domáhat uplatnění jednotlivých prostředků ochrany osobnosti:

- upuštění od neoprávněných následků
- odstranění následků
- poskytnutí přiměřeného zadostiučinění
- v případě vážnějšího porušení náhrada nemajetkové újmy v penězích.“³³

Sportovci si dnes při uzavírání smluv musejí dát pozor na neoprávněné užívání jejich jména a osobnosti. V této oblasti dochází k častým sporům. Můžeme je rozdělit do tří skupin. Jednak se jedná o spory užití vyobrazení sportovců, registrování ochranných známek ve sportu a také oblast autorských práv sportovců. Ke komplikacím dochází, pokud je sportovec zároveň součástí národního týmu.

Někdy totiž může mít reprezentace své vlastní partnery a ti pak také mohou využívat komerční práva sportovců. Nejedná se pouze o problém reprezentace. I kluby se často setkávají s tím, že jejich partneři požadují právo na vyobrazení sportovce ve svých reklamních materiálech. Anglická Premier League se s tím vypořádala ve smlouvě v článcích 7 a 13, kde stanoví: „ Hráč souhlasí s tím, že na požádání klubu bude k dispozici pro veřejnost, a s účastí na public relations aktivitách klubu. K dispozici bude přiměřený čas po dobu trvání kontraktu (například dvě až tři hodiny týdně).

Článek 13: „Hráč povolí klubu své fotografování jako člena týmu a zaměstnance klubu za předpokladu, že tyto fotografie jsou použity jako oficiální fotografie klubu.“³⁴

³³ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 96

³⁴ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 99

3 Odpovědnost za porušování pravidel

Každý sport má svá přesně stanovená pravidla. Na každý sport by se z toho pohledu dala bezpochyby napsat samostatná diplomová práce. Já se proto budu ve své práci věnovat výhradně porušování pravidel v hokeji.

3.1 Pojem odpovědnost

Nejprve bude třeba vymezit pojem odpovědnost. Předpokladem odpovědnosti je protiprávnost nebo jinými slovy je v jistém logickém smyslu odpovědnost důsledkem protiprávnosti. V obecném pojetí panuje jistá shoda ve vědecké obci i u praktikujících právníků na tom, že odpovědností se rozumí sekundární právní povinnost, nastupující v případě, že je porušena primární právní povinnost. Ústředním definičním znakem odpovědnosti je přítomnost sankce, tj. existence právní povinnosti snést zákonem stanovenou újmu v případě, že nastane právem definovaná skutečnost.

Definicí těchto pojmů se zabývala prof. Knappová, která ve svém díle konstatovala: „pojem civilní sankce je myšlenka občanskoprávní změna hmotněprávního postavení subjektu primární povinnosti, k níž došlo v důsledku toho, že primární povinnost byla porušena. Je to tedy změna hmotněprávního postavení, která je právním následkem porušení právní povinnosti, přičemž tato změna právního postavení zhoršuje postavení subjektu, jehož se týká, ve společenském vztahu právem upravované.“³⁵

Právní teorie rozlišuje sankci v objektivním smyslu, tj. sankci hrozící obecně ze zákona a sankci subjektivní, tj. konkrétní sankci někomu uloženou na základě zákona. Toto rozdělení platí samozřejmě pro právo civilní i pro právo trestní a správní.

Naproti tomu úplná shoda nepanuje v právní vědě v otázce, zda každý vztah následku a porušení právní povinnosti je sankcí, když se někteří teoretici domnívají, že odpovědnost je se sankcí totožná. Naopak prof. Knappová je toho názoru, že „nikoliv každá sankce je odpovědností, nýbrž ta, která spočívá ve vzniku sankční povinnosti.“³⁶

Odlišnou teorii formuloval prof. Knapp: „Odpovědnost trvá společně s primární povinností již od jejího vzniku a tvoří tedy součást původního vztahu.“³⁷

Je nerozhodné, zda primární právní povinnost byla založena zákonem, rozhodnutím soudu či jiného orgánu nebo vyplývala-li z platně založeného smluvního

³⁵ Knappová, M.: Povinnost a odpovědnost v občanském právu, Praha, 1968, s 197

³⁶ Knappová, M.: Povinnost a odpovědnost v občanském právu, Praha, 1968, s 198

vztahu, rozhodující je v prostředí českého právního řádu ta skutečnost, že k dovození odpovědnosti je potřeba porušení existující právní povinnosti.

3.2 Porušování hokejových pravidel

Každý hokejový klub i každý hráč jsou povinni dodržovat pravidla ledního hokeje.

Každé hokejové utkání řídí rozhodčí. Jeho povinností je nestranně a nezájatě rozhodovat o hře v rámci pravidel. Rozhoduje tedy o porušování pravidel a o ukládání trestů. Nejčastějším trestem v hokeji je vyloučení. Rozlišujeme různé druhy vyloučení podle závažnosti porušení pravidla. Tresty stanovené pravidly jsou:

- „Menší trest - 2 minuty
- Menší trest pro hráčskou lavici – 2 minuty
- Větší trest – 5 minut
- Osobní trest – 10 minut
- Trest ve hře
- Trestné střílení³⁸

Při závažnějším porušení pravidel někdy nepostačují tyto obecné tresty k naplnění principu odpovědnosti.

3.2.1 Disciplinární řízení

Tato závažnější porušení pravidel jsou řešena v disciplinárním řízení. Disciplinární řízení se koná před disciplinární komisí. Disciplinárním proviněním je jak stanoví disciplinární řád: „Předmětem disciplinárního řízení jsou provinění jednotlivců nebo kolektivů činných v ledním hokeji porušením Stanov, řádů a směrnic ČSLH, Pravidel ledního hokeje, porušením obecně závazných předpisů v souvislosti s činností v ledním hokeji a přestupky proti fair play a morálce sportovce. Předmětem disciplinárního řízení jsou zejména provinění jednotlivců a kolektivů před začátkem, v průběhu a po skončení utkání nebo tréninku, na akcích pořádaných orgány ČSLH a Kluby.“³⁹

³⁷ Knapp, V.: Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu, Stát a právo I, 1956

³⁸ Pravidla ledního hokeje dostupná na www.cslh.cz

³⁹ Čl. 501 Soutěžního a disciplinárního řádu dostupného na www.cslh.cz

Disciplinární řád dále stanoví tresty, které je možné uložit v disciplinárním řízení. Jedná se především o napomenutí, finanční pokutu, zastavení činnosti, nebo vyloučení z činnosti v ledním hokeji. Klubům je možné uložit kromě napomenutí, pokuty a zastavení činnosti také uzavření hřiště, hřišť nebo vyloučení ze soutěže a soutěží.

Jednotlivé tresty upravují články 504 – 510.

„Článek 504

Napomenutí lze uložit jednotlivci nebo kolektivu, jestliže od posledního jeho disciplinárního trestu uplynula doba nejméně 1 rok. Dobou od posledního trestu se rozumí u napomenutí a finanční pokuty doba od přestupku, u ostatních trestů doba od jejich skončení, u podmíněných trestů doba od skončení zkušební lhůty.

Článek 505

1. Finanční pokutu může uložit jednotlivci nebo kolektivu:

Jednotlivec a kolektiv

- a) disciplinární komise VV ČSLH do výše 10 000 Kč do výše 200 000 Kč,
- b) disciplinární komise ELH do výše 500 000 Kč do výše 500 000 Kč,
- c) disciplinární komise KVV ČSLH do výše 4 000 Kč do výše 20 000 Kč,
- d) disciplinární komise OVV ČSLH do výše 400 Kč do výše 6 000 Kč.

2. Finanční pokutu lze uložit současně s jiným trestem.

Článek 506

1. Zastavení činnosti (dále také jako „ZČ“) je možno uložit jednotlivci nebo kolektivu.

2. Trest zastavení činnosti je možno uložit jako:

a) termínovaný trest zastavení činnosti na určitou dobu; termínovaný trest ZČ se vztahuje na celé období a všechna utkání hraná v době trestu včetně dne začátku a konce trestu; termínovaný trest je možno uložit na celkovou dobu do 18 měsíců; termínovaný trest ZČ je možné nejvýše jednou přerušit na mimosezonní období; doba přerušování se nezapočítává do délky trestu,

b) specifikovaný trest zastavení činnosti na určitá utkání; specifikovaný trest ZČ se vztahuje na utkání uvedená v rozhodnutí; disciplinární komise může uložit trest zvlášť

na soutěžní utkání, mezinárodní utkání, reprezentační utkání apod.; specifikovaný trest nesmí přesáhnout celkovou délku 18 měsíců,

c) v případě, kdy Hráč vázaný statutární Hráčskou smlouvou podepíše jiný smluvní vztah za účelem provozování činnosti Hráče ledního hokeje s třetí osobou, bude Hráč potrestán zastavením činnosti na dobu 12 měsíců nepodmíněně; Hráč, který odejde do soutěží ledního hokeje mimo působnost Mezinárodní hokejové federace (dále také jako „**IIHF**“) bez souhlasu mateřského Klubu, bude po návratu do soutěží IIHF potrestán zastavením činnosti na 18 měsíců nepodmíněně; po dobu působení Hráče mimo Klub a po dobu trestu se přerušuje Hráčům smluvní vztah s Klubem; toto ustanovení se netýká Hráčů, kteří odešli dle pravidel stanovených smlouvou mezi Národní hokejovou ligou (dále také jako „**NHL**“) a IIHF.

Článek 507

Jestliže je jednotlivec v utkání potrestán trestem, který má podle Pravidel ledního hokeje za následek zákaz startu v dalších utkáních, tj. trestem ve hře, má uložení trestu automaticky zastavenou činnost až do uzavření případu příslušnou disciplinární komisí (dále také jako „**DK**“). Tato doba se započítává do délky trestu.

Článek 508

Uzavření hřiště nebo hřišť je možno uložit družstvu Klubu nejvýše na 10 soutěžních utkání. Při uložení tohoto trestu DK specifikuje, kterého hřiště či hřišť se trest týká a v jaké minimální vzdálenosti od svého původního hřiště nebo hřišť musí potrestaný Klub soutěžní utkání příslušného družstva odehrát.

Článek 509

Vyloučení ze soutěže je možno uložit družstvu Klubu, které se dopustilo zvlášť závažného provinění. Vyloučené družstvo Klubu může být přeřazeno až o dva stupně níže.

Článek 510

1. Vyloučení z činnosti v ledním hokeji je možné u jednotlivců, kteří se dopustili zvlášť závažných provinění. Trest má za následek vyloučení ze všech činností v ledním hokeji v České republice.
2. Trest vyloučení z činnosti není možné uložit jednotlivci, který se přestupku dopustil jako mladiství.⁴⁰

⁴⁰ Čl. 504 – 510 Soutěžního a disciplinárního řádu dostupného na www.cslh.cz

Podle výše uvedeného je patrné, že disciplinární komise projednává širokou škálu přestupků.

Jako příklad je možné uvést rozhodnutí disciplinární komise, při kterém trestala hráče za filmování. Jedná se o případ, kdy se hráči snažili teatrálním chováním, které bylo nepřiměřené zákroku, a tím se snažili získat výhodu přesilové hry. Tato jednání nebyla v utkání potrestána. Hráčům byla v řízení uložena pokuta ve výši 10% z měsíčního platu za nesportovní chování.

Ve stejném řízení bylo rozhodnuto o trestu za vyhazování předmětů na hráčskou lavici při utkání HC Škoda Plzeň – HC Slavia Praha. Klub HC Škoda Plzeň byl potrestán napomenutím. Pokud by se podobný přestupek opakoval, byl upozorněn, že mu může být uložena finanční pokuta.

Dalším případem porušování pravidel kluby, je velmi medializovaný případ údajného neoprávněného startu hráče z roku 2010. Rozhodnutí Asociace profesionálních klubů ledního hokeje o odebrání bodů dosažených v Extralize ledního hokeje se týkalo klubu BK Mladá Boleslav, HC Kladno a HC Plzeň 1929. Důvodem byl start hráčů, kteří nastoupili, ačkoliv k tomu nebyli oprávněni. Za tento přestupek, došlo k odečtu bodů. Plzni bylo odečteno 19 bodů, Kladnu 6 bodů a Mladé Boleslavi 22 bodů. Plzeň a Mladá Boleslav se proti rozhodnutí ředitele extraligy o odečtu bodů odvolali. Odvolací komise APH LH však rozhodla, že ředitel extraligy rozhodl v souladu se svými pravomocemi, a proto odvolání zamítla. HC Plzeň 1929 si nechala zpracovat posudek od Ústavu státu a práva AV ČR, v. v. i. Právní posouzení se týkalo otázek:

- „Význam pojmu „neoprávněný start hráče nebo hráčů“ ve smyslu ustanovení čl. 411 odst. d) a násl. Soutěžního a disciplinárního řádu schváleného konferencí ČSHL den 26. 6. 2010, jakož i otázkám souvisejícím a návazným;
- Kontextová vázanost pojmu „neoprávněný start hráče nebo hráčů“ na zaregistrovanou hráčskou smlouvu;
- Rozsahem pravomocí a působnosti předsedy Asociace profesionálního klubů ledního hokeje ČR (APK), a to zejména ve vztahu k rozhodování o otázkách aplikace čl. 411 odst. d) Soutěžního a disciplinárního řádu

schváleného konferencí ČSHL dne 26. 6. 2010, jakož i rozhodnutí o sankci uložené dle čl. 409 a 410 tohoto řádu.“⁴¹

Tyto otázky byly posuzovány podle občanského zákoníku, popřípadě zákoníku obchodního. Postupovalo se podle obecných principů soukromého práva, především podle zásady smluvní autonomie vůle.

Při výkladu pojmu „neoprávněný start hráče“ došel Ústav státu a práva k názoru: „Za neoprávněný start hráče (hráčů) nelze považovat za závažné provinění, tak nemůže být uložena sankce ve smyslu 410 čl. řádu.“⁴² Dále došel k názoru, že se nejedná ani o přešůpek proti registračnímu a přestupnímu řádu. Vyjádřil se tedy takto: „Za jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty přešůpku proti registračnímu a přestupnímu řádu, nelze tedy ukládat sankci, která se vztahuje k jinému provinění.“⁴³

Ke druhému bodu využil ustanovení Přestupního řádu, kde je stanoveno: „Hráčem se rozumí hráč ledního hokeje registrovaný v klubu, který má s klubem uzavřenou Hráčskou smlouvu a tato smlouva je registrována ředitelem extraligy.“⁴⁴ Obdobně se k tomu vyjadřuje čl. 3 Herního řádu, a to následovně: „v extralize mohou startovat pouze hráči se zaregistrovanou hráčskou smlouvou, přičemž do utkání nastupují hráči uvedení na seznamu hráčů (na soupisce), přičemž tato soupiska musí být potvrzena ředitelem extraligy.“⁴⁵ Kontrolu oprávněnosti nebo neoprávněnosti startu hráče v zápase je podle Herního řádu povinen vykonávat ředitel extraligy. Všechny soupisky musely být předloženy ke kontrole do 10. Září 2010. Pokud zde tedy došlo k nějakým nesrovnalostem, neměla být hráčům registrována hráčská smlouva. Smyslem tohoto ustanovení je právě to, aby dodatečně nebyl objeven zmíněný „neoprávněný start hráče“.

Podstatou třetího bodu bylo vyjádření názoru, zda ředitel předseda APK je oprávněn k rozhodování o aplikaci čl. 410 odst. d) Soutěžního a disciplinárního řádu a také k ukládání sankcí dle čl. 409 a 410 tohoto řádu. K tomuto bodu se Ústav práva a státu postavil takto: „Rozhodování o sankcích ve smyslu čl. 409, 410 Řádu náleží toliko orgánům uvedeným v čl. 202 Řádu (tedy VV ČSHL, KVV ČSHL, OVV ČSHL), případně APK samotné, jejímž jménem jedná představenstvo, případně Valná hromada (ve věcech nesvěřených představenstvu nebo jiným orgánům APK). Ze stanov APK, jakož i z Organizačního řádu APK vyplývá, že rozhodovat o sankcích a konat

⁴¹ Ústav státu a práva, Akademie věd České republiky, v. v. i., Čj. 148/10/ST, s. 2

⁴² Ústav státu a práva, Akademie věd České republiky, v. v. i., Čj. 148/10/ST, s. 5

⁴³ Ústav státu a práva, Akademie věd České republiky, v. v. i., Čj. 148/10/ST, s. 6

⁴⁴ Přestupní řád extraligy čl. II. odst. 8 dostupný na www.cslh.cz

disciplinární řízení má toliko Disciplinární komise (čl. VIII písm. F Stanov APK a čl. IX. Odst. 1 Organizačního řádu APK).“⁴⁶

Ústav státu a práva měl za úkol pouze vyjádřit svůj názor na danou problematiku na základě žádosti HC Plzeň 1929. Jeho pravomocí ovšem není změnit rozhodnutí ředitele APK, a proto byli klubům body odečteny.

Zmiňovaný případ je právě důkazem jisté autonomie právních předpisů určitého sportovního prostředí a do jisté míry značné "nezávislosti" na právním řádu, tj. obecně závazných právních předpisech. Výhodou tohoto stavu by se dozajista mohla jevit ta skutečnost, že předpisy určitého sportovního odvětví vycházejí z prvku dobrovolnosti, a to jak po stránce personální (svobodná vůle být členem sportovního klubu), tak po stránce formální (je na klubu, zda se účastní organizované soutěže a přijme pravidla této soutěže). Je tedy příznačné, že samo sportovní odvětví si vytvoří normativní rámec tohoto odvětví a logicky i výkladová pravidla, jak tento subsystem interpretovat.

Ze zmiňovaného případu je ovšem nanejvýš zřejmé, že ne vždycky výklad určité sportovní normy je zároveň v souladu s obecně závazným právním řádem a obecně sdílenými (judikaturou soudů a právní teorií vygenerovanými) interpretačními pravidly.

Z právní analýzy Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky bylo totiž zřejmé, že skutkový stav nelze podřadit pod pojem „neoprávněný start hráče“ a není tudíž možné uložit klubům sankci, která byla uložena. Ústav státu a práva tedy za využití interpretačních pravidel a metod, které jsou teorií i praxí aplikována ve sféře soukromého práva (viz kupř. pojem "legitimní očekávání") dospěl k závěrům, které jsou ve zřejmém protikladu k rozhodnutí a myšlenkovým procesům orgánů sportovního odvětví. Je tedy nanejvýš předvídatelné, že pokud by zmiňovaný případ z hokejové extraligy byl předmětem soudního přezkumu, vycházel by názor příslušného soudu spíše z hledisek a úvah, které zaujal Ústav státu a práva, nikoli z (velmi formalistického a do jisté míry omezeného) názoru ředitele APK LH (sportovního orgánu).

Nabízí se zde tedy velmi zajímavá právně filosofická otázka, zda-li normy sportovního odvětví musí být vždy v souladu s obecně závaznými právními předpisy a obecně uznávanými právními principy a hodnotami?

Formulování odpovědi na tuto otázku je více než složité. Jistě bude panovat názor, že jakýkoliv subsystem práva, tedy i pravidla, normy a řády určitého sportovního odvětví, musí být v souladu s obecně závazným právním řádem. Nicméně z nastíněného

⁴⁵Herní řád extraligy čl. 3 dostupný na www.cslh.cz

⁴⁶ Ústav státu a práva, Akademie věd České republiky, v. v. i., s. 8

případu je zcela zřejmé, že normy sportovního odvětví či jejich interpretace a aplikace, mohou být v rozporu s právním řádem a některé akty mohou vykazovat znaky protiprávnosti či protiústavnosti.

Je nanejvýš příznačné, že ovšem subjekty tohoto sportovního odvětví, pokud se dobrovolně tomuto systému podvolí, jsou tímto systémem zavázáni a tento systém je schopný si tyto normy vykonat (povinnosti vynutit).

Jediným řešením by samozřejmě bylo podání žaloby příslušnému soudu a soudní přezkum sportovních norem či rozhodnutí sportovních orgánů. Pokud tento postup subjekt sportovního práva nezvolí, zůstává norma či rozhodnutí "právně konformní"...

3.2.2 Rozhodčí řízení

V rozhodčím řízení se řeší spory, které vznikají mezi stranami, které jsou vázány rozhodčí doložkou. Protože téměř všechny mezinárodní sportovní asociace jsou zakládány podle švýcarského práva, musí být tato doložka také platná podle švýcarského práva. Musí tedy vyplývat ze stanov, základního předpisu spolku nebo z vedlejších ustanovení spolku na úrovni stanov. Výsledkem rozhodčího řízení je vydání rozhodčího nálezu. Tam kde se rozhodčí nález nevydává, se řízení končí vydáním usnesení. Pokud je toto rozhodnutí v souladu s právním předpisem, může následně s výkonem rozhodnutí napomáhat státní moc. Rozhodčí doložka je součástí stanov mnoha sportovních organizací včetně Olympijské charty. V článku 61 Olympijská charta stanoví: „Každý spor vzniklý při olympijských hrách nebo ve vztahu k nim přísluší v souladu s Kodexem sportovních arbitráží výlučně Sportovnímu arbitrážnímu soudu.“⁴⁷ Jako výhody rozhodčího řízení ve sportu můžeme například: jednoduchost a flexibilitu, využití odborníků z oboru, jednoinstančnost (může být sjednána dvojinstančnost), kratší doba řízení nebo to, že je zpravidla levnější než soudní řízení. Jako nevýhody bývají uváděni absence donucovacích prostředků nebo nemožnost požádat ESD o posouzení, zda je právo slučitelné se zákonem. Absence donucovacích prostředků jako třeba předvedení svědka k výsledku může být nahrazena dožádáním o jejich vyslechnutí obecný soud. Tím se ale celé řízení komplikuje a zdržuje. Otázka týkající se toho, zda je možné požádat ESD o posouzení prejudiciální otázky již byla v minulosti řešena. „Soudce v daném případě sice připustil analogii mezi řízením soudním a rozhodčím, přesto vznesené dotazy zamítl jako nepřijatelné. Podle rozhodnutí v daném

⁴⁷ Čl. 61 Olympijské charty dostupné na www.olympic.cz

případě se strany samy rozhodly podříditi pravomoci rozhodců a tím vyloučily pravomoci obecného soudu, který je jako jediný oprávněn obrátit se na Evropský soudní dvůr.⁴⁸

Nejvýznamnějším rozhodčím soudem působícím ve sportu je Arbitrážní soud pro sport. Tento soud byl založen v roce 1983 Mezinárodním olympijským výborem. Má sídlo v Lausanne. Důvodem k jeho vytvoření byl především stále stoupající počet sporů v oblasti sportu. Od roku 1994 je tvořen jak řádným (Ordinary Arbitration Division), tak odvolacím (Appeal Arbitration Division) arbitrážním panelem. V odvolacím řízení se tento orgán zabývá především odvoláními proti rozhodnutí orgánů sportovních asociací. Typickým příkladem je rozhodování o odvolání proti rozhodnutí disciplinární komise v dopingových kauzách. V posledních letech rozhodl tento soud například o udělení trestu zákazu činnosti cyklistům Janu Ulrichovi a Albertu Contadorovi. Německý jezdec současně přišel o všechny své tituly získané od 1.1 2005, včetně třetího místa na Tour de France. V případě Contadora španělský cyklistický svaz nejprve španělského jezdce omilostnil, s tím že látka se mu do těla dostala s požitím kontaminovaného masa. CAS ovšem tento verdikt zrušil a udělil Contadorovi trest zákazu činnosti v délce dvou let a odebrání titulu z Tour de France z roku 2010.

V roce 1992 vyvstal spor, zda může být rozhodnutí CAS napadeno u obecných soudů. Takto bylo napadeno rozhodnutí CAS žokejem Elmarem Gundelem. Jeho koni byla v těle zjištěna zakázaná látka. CAS rozhodoval o odvolání. CAS ponechal v platnosti původně udělený trest zákazu činnosti, ale snížil ho a současně s ním udělil pokutu. Dotyčný argumentoval tím, že Arbitrážní soud není nezávislým tribunálem a odvolal se ke švýcarskému federativnímu soudu. „Švýcarský soud rozhodl o nezávislosti CAS a uznal jej rozhodčím tribunálem, jehož rozhodnutí jsou konečná a vykonatelná. Je podle vyjádření soudu neutrální a nezávislý, protože při svém rozhodování nedostává žádné instrukce od mezinárodních sportovních federací.“⁴⁹ Soud ale také poznamenal, že pokud by spornou stranou byla IOC, neposkytoval by CAS dostatečnou záruku nezávislosti. V souvislosti s tím, byl v roce 1994 zřízen Mezinárodní soud pro arbitráž ve sportu. „Tato nadace zabezpečuje nezávislost CAS,

⁴⁸ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 159

⁴⁹ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 161

stará se o jeho správu, financování, audit chrání práva stran a vytváří zprostředkovatelský systém řešení sporů.“⁵⁰

Od roku 1996 poskytuje Arbitrážní soud pro sport také ochranu při Olympijských hrách speciální formou tzv. Ad hoc Divisions. Jedná se o tribunály, které jsou v případě potřeby schopny zdarma vyřešit spory do 24 hodin. Tento tribunál byl poprvé zřízen při olympijských hrách Atlantě. Poté působil při olympijských hrách v Naganu nebo také při Mistrovství světa ve fotbale v Německu. Za místo rozhodčího řízení je považováno sídla CAS ve Švýcarsku. Proto se arbitrážní řízení řídí švýcarským zákonem o soukromém mezinárodním právu, i tehdy pokud má jedna strana sporu bydliště mimo Švýcarsko.

Při konání olympijských her rozhoduje spory na základě Olympijské charty, obecných principů právních a vlády práva, jejichž aplikaci CAS považuje za vhodnou. Adhoc Division tribunál rozhodoval například při olympijských hrách v Naganu v roce 1998 o tom, jestli český národní hokejový tým nastoupí ve čtvrtfinále proti Spojeným státům americkým, nebo proti Bělorusku. Postatou případu bylo, že během turnaje nastupoval za švédský tým hráč s americkým občanstvím. Tím hrozila švédskému týmu kontumace. Kdyby došlo ke kontumaci tak by český tým nastoupil proti Bělorusku. „Mezinárodní hokejová federace se rozhodla výsledky již odehraných utkání ponechat v platnosti a pouze vyloučila švédského hráče z olympijského turnaje. Proti tomuto rozhodnutí se česká a švédská strana odvolala a Adhoc division tribunálu. Ten rozhodl dle „olympijských ideálů pravidel fair play“ a odvolání odmítl, protože český celek se švédským neprohrál a prý by údajně český tým díky požadované kontumaci získal „neodůvodněnou výhodu.“⁵¹

⁵⁰ Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s 161

⁵¹ Hamerník, P. Sportovní právo s mezinárodním prvkem. Praha: Auditorium s.r.o., 2007, s 125

4 Odpovědnost sportovců za úrazy

4.1 Historický vývoj odpovědnosti sportovce za úrazy

Stejně jako celý systém sportu a sportovního práva prošel dlouhým historickým vývojem, tak i koncepce odpovědnosti za škodu způsobenou sportovním kláním má své kořeny v historii.

První zmínky této odpovědnosti datujeme do starověkého Řecka a Říma. V Řecku se zabývali úrazy jednak v oblasti bojových sportů a jednak při sportovních hrách reprezentovaných olympijskými hrami. Zmínky o způsobených úrazech se dozvídáme zejména z děl řeckých a římských filozofů. Nepopíratelný vliv na rozvoj práva v oblasti sportu měli Solónovi zákony. Tyto zákony byly platné více než 200 let. Vyplyvá z nich především takový princip, že pokud někdo smrt způsobil nezaviněně, nemůže za to být odpovědný tj. trestán. Na Solónovi zákony navazuje Demóthenés, který v obžalobě proti Aristokratovi řekl: „ Kdo při hře způsobí smrt jinému, buď zproštěn jakékoliv viny. Proč? Protože zákonodárce nebude posuzovat čin, ale úmysl. A jaký zde byl úmysl? Zvítězit nad živým, ne způsobit mu smrt. A jestliže se zabítý projevil jako slabší než ten druhý během únavné snahy o vítězství, bylo to příčinou všeho zlého; a za to se ani netrestá.“⁵² Přesto že Demóthenés nebyl zákonodárcem, obsah jeho řečí se velmi často vyrovnal síle zákona. Další významnou řeckou osobností byl nepochybně Platón. Platónův vztah ke sportovním hrám byl velmi kladný. Sám se prý specializoval na zápas palé. Jeho názory na posuzování odpovědnosti za sportovní úrazy se využívaly ještě ve středověku. „ Ve své práci Zákony napsal: „ Jestliže někdo při zápasech a veřejných závodech neúmyslně usmrtí některého druhu, buď na místě nebo tak, že později podlehne zranění nebo stejným způsobem ve válce nebo při válečném cvičení, při němž se konají cviky holými těly nebo se s užíváním některých zbraní napodobuje válečná činnost, ať se očistí podle zákona přineseného z Delf a budiž čist.“⁵³

Ze všech výše uvedených definic vyplývá, že většina autorů ve Starověkém Řecku vycházela z toho, že pokud někdo způsobí smrt svého soupeře nezaviněně, není za to odpovědný a není za to trestán.

⁵² Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s 29

Dějiny Řecka a Říma byly naplněny sportovním aktivitou. Naproti tomu ve středověku tento zájem zcela opadá. Sportovní právo se ve středověku vyvíjelo ve dvou směrech. Jedním směrem byla linie práva církevního a druhou byla linie práva světského. Linie práva církevního se stavěla ke sportu značně nekompromisně. Většina sportovních her byla duchovním zakázána. V kanonickém právu existoval dualismus mezi *res licita* (věc dovolená) a *res illicita* (věc nedovolená). Některé druhy sportovních aktivit byly kněžím i mnichům dovolené. Jednalo se například o míčové hry, házení oštěpem, běhání nebo lov. Příkladem *res illicita* byl duchovní, který se zúčastnil rytířského turnaje. Tyto turnaje byly duchovním zcela zakázány, proto bylo bezpředmětné, že během tohoto turnaje došlo ke zranění. Duchovní byl potrestán již z toho důvodu, že se turnaje zúčastnil. *Res licita* neznamenovalo automaticky beztrestnost duchovního. Jako příklad lze uvést hru zaměřenou na obratnost, při které se vítěz směl nosit na zádech poraženého. Jednou se vítěz zranil o srp, který nosil poražený u sebe. Podle církevních právníků byl duchovní, který měl srp u sebe odpovědný za to, co se stalo, protože měl srp při hře odložit nebo na něj alespoň upozornit.

Jiným směrem se ubírala linie světská. Sportovní hry zde byly značně podporovány. Velké oblibě se těšily především rytířské turnaje. Kromě těchto turnajů se ale rozvíjeli i další fyzické aktivity. Typickou aktivitou rozvíjející se ve středověku byl fotbal. I když s dnešním fotbalem měl velmi málo společného. Mohl jej hrát jakýkoliv počet hráčů a nebyl vázán žádnými pravidly.

„ Středověký partikularismus vedl k tomu, že se vytvořila řada učeních a názorů na trestnost nebo naopak beztrestnost sportovních úrazů. Za zřejmě nejtypičtější názor, který zjevně navazoval na Platóna, lze považovat názor Menochia, který napsal: „Když někdo ve hře nebo povoleném zápasu způsobí poranění ducha, se kterým zápasí, a to nechtěnou nehodou, nepodléhá podle božského zákona Platónova, trestu.“⁵⁴

Z uvedené definice plyne, že stejně jako ve středověku se smrt při výkonu sportovní činnosti trestala pouze tehdy, pokud byla způsobena úmyslně.

4.2 Současné názory na odpovědnost sportovce za úrazy

V současné době existují země, které mají právní předpisy speciálně zaměřené na oblast sportu a země, které takto oblast sportu upravené nemají. Úpravy dopadající

⁵³ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s. 30

⁵⁴ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s. 35

nebo upravujících problematiku sportovních úrazů jsou především důsledkem výkonu tzv. kontaktních sportů. Mezi takové kontaktní sporty patří například box. V historii to byl právě box, který byl typickým bojovým sportem, který vyžadoval vytvoření právní regulace. Je to jedna z mála disciplín, která se setkává s velmi rozdílnými a často protichůdnými názory. Bylo zde několik názorů, které buď požadovaly úplný zákaz daného sportu, nebo alespoň požadovaly trestání tělesných poškození a zranění bez ohledu na specifické postavení sportu. Tyto snahy nebyly příliš úspěšné. Přesto se můžeme setkat s úpravami sportovních trestných činů. Nejčastěji bývá uváděn příklad trestního zákoníku z Equadoru. „ Článek 438 trestního zákona Equadoru zní: „Jestliže sportovec usmrtí jiného během hry, bude potrestán podle tohoto zákona a podle ustanovení upravujících trestný čin vraždy. Prokáže-li se však, že sportovec nezpůsobil smrt úmyslně a ani porušením pravidel hry, není trestně odpovědný.“⁵⁵

V evropském vývoji se odborníci právní odpovědnosti věnují již více než sto let. Naproti tomu v České republice literatura tomuto tématu nikdy nevěnovala zvláštní pozornost. Zásadní otázkou je, do jaké míry má právo zasahovat do úrazů, ke kterým dojde při výkonu sportovní činnosti. Při odpovědi na tuto otázku se zformulovaly dva různé směry. Jeden směr je zastáván těmi, kteří se zastávají regulace sportu právními normami. Druhý směr jsou naopak odpůrci této regulace. Typickým příkladem těchto rozdílných názorů je současná britská doktrína. Zastáncem zasahování práva do sportu byl praotec britského sportovního práva Edwar Grayson. E. Grayson a C. Bond v článku nazvaném *Foul trestným činem* napsali: „Jestliže nějaká osoba úmyslně či z nedbalosti způsobí jiné osobě škodu, aby jí ať už znemožnila dostat se k míči nebo z důvodu prostého výtržnictví a chuligánství, pak jsou tyto skutky porušením trestního práva. Je jasné, že sportovní funkcionáři neuspěli v pokusu zkrotit v rámci svých sportů toto zlo. Názor, že orgány dohledu nad sportem by měly uzurpovat moc soudů a britského právního řádu, nemůže být podpořen žádným přesvědčivým důkazem. Proč by měli pachatelé, kteří spáchali trestný čin v rámci svého sportu, zůstat nepotrestáni za svou ničemnost.“⁵⁶ Tento názor je jasným projevem toho co Grayson a lidé kolem něj sledovali. Vše to vystihuje jeho názor: „právo země se nemůže zastavit na pomezí čáře.“

Rozdílné stanovisko na toto téma zastávali například S. Gardiner a A. Felix. Oba jsou zastánci názoru, že by právo do problematiky sportu zasahovat nemělo.

⁵⁵ Kolektiv autorů. *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva, s 2008, 36

⁵⁶ Grayson, E. – Bond, C.: *Making Foul Play a Crime*, 1993, *Solicitors Journal* 693, 16 July

Z výše uvedeného plyne, že posouzení vhodnosti právních zásahů do sportu velmi náročné. Dle mého názoru by přílišné zasahování práva do sportovní oblasti mělo negativní důsledky. Sport je oblast, která má své specifické znaky, které vyžadují svoji vlastní regulaci a mohlo by tedy dojít k popření podstaty a funkcí sportu. Je ale pravdou, že v současné době dochází ve sportu stále častěji k vážným úrazům. Proto se určité aplikaci norem práva občanského nebo trestního nevyhneme. Cílem mé práce je alespoň přibližně vymezit kdy a za co je sportovec odpovědný a kdy nikoliv. Absolutní vymezení této hranice je podle mého názoru téměř nemožné. Nejprve je nutno vymezit pojmy jako sportovní úraz, sportovní pravidla a odpovědnost za škodu.

4.3 Sportovní úraz

Stejně jako pojem sport ani pojem sportovní úraz není nikde definován. Je tedy otázkou co si pod tímto pojmem můžeme představit. „ Sportovním úrazem je obecně možno rozumět újmu na zdraví, která byla způsobena vlastním nebo cizím zapříčiněním v souvislosti s výkonem sportovní aktivity sportovce.“⁵⁷

Spektrum úrazů způsobených při výkonu sportovní činnosti je velmi široké a proto vyžaduje individuální a diferenciovaný přístup. Jednou z možností jak posoudit odpovědnost sportovce za sportovní úraz je určit, zda sportovec při způsobení úrazu jednal způsobem předvídaným stanovenými podmínkami. Někteří autoři k určení hranic beztrestnosti přistupují liberálněji, jiní naopak rigorózně.

Současná právní praxe rozlišuje úrazy, které byly způsobeny neúmyslně, ale bohužel také ty, které byly způsobeny úmyslně. Příkladem sportovního úrazu způsobeného neúmyslně může být případ z roku 2005. „V červenci roku 2005 byla uveřejněna informace, že mexický boxer Martin Sánchez zemřel v důsledku zranění, která utrpěl při zápase s Rusem Rustamem Nugajevem. Šestadvacitý Sánchez zemřel den poté, co ho Nugajev knokautoval v devátém kole zápasu. Dva lékaři, kteří ho po zápase vyšetřili, uvedli, že mladý boxer je v pořádku. Krátce poté začal mít ale problémy s koordinací chůze a byl rychle převezen do nemocnice, kde podstoupil operaci mozku. Při ní mu byl odstraněn velký subdurální hematom, ale chirurgové hlásili také otok mozku. Den po operaci Sánchez zemřel.“⁵⁸

⁵⁷ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008 s. 61

⁵⁸ http://pravnicka.ihted.cz/c4-10078260-20421910-F00000_d-pravni-odpovednost-za-sportovni-urazy

Zjevně úmyslně způsobeným úrazem je případ z roku 2001. „V roce 2001 bývalý záložník Manchesteru United Roy Keane skočil na koleno Alfu Inge Haalandovi v městském derby s Manchesterem City. Norský fotbalista pak kvůli Keanovu zákroku musel předčasně ukončit kariéru. *"Byl to úmysl. Plánoval jsem to tři roky."* napsal pak Keane v biografii.“⁵⁹

Bohužel v české historii můžeme narazit na případy, kdy v důsledku sportovního úrazu byla způsobena smrt. Jedním z nich je například situace, kdy talentovaný brankář Hradce Králové zemřel po tvrdém středu se svým protihráčem.

4.4 Sportovní pravidla

Hlavním smyslem sportovních pravidel je určovat chování sportovců při sportovních soutěžích, regulovat činnosti sportovců, ale nelze je použít k posuzování toho, co je protiprávní. Můžeme je posuzovat jako určité standardy požadované péče. Česká judikatura tedy vychází z toho, že sportovní pravidla sice nejsou právními předpisy, ale každý by je měl dodržovat tak, aby předcházel hrozcím škodám. Každý musí vynaložit veškeré své úsilí k dodržení obecné prevenční povinnosti, kterou stanoví občanský zákoník v § 415 takto: „Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví majetku, na přírodě a životním prostředí.“⁶⁰

4.5 Občanskoprávní odpovědnost

Předpoklady nutné ke vzniku občanskoprávní odpovědnosti za škodu stanoví § 420 Občanského zákoníku takto:

1. „Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.
2. Škoda je způsobena právnickou osobou anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovněprávních předpisů není tím dotčena.

⁵⁹ http://pravnicaradce.ihned.cz/c4-10078260-20421910-F00000_d-pravni-odpovednost-za-sportovni-urazy

⁶⁰ § 415 zákona č. 40/1964, Sb., občanský zákoník

3. Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.⁶¹

Při posuzování odpovědnosti je nezbytné rozlišovat sporty na kontaktní a nekontaktní. Při nekontaktních sportech je jakýkoliv kontakt zakázán. Většina těchto pravidel požaduje standardní úroveň chování. Dále požaduje po sportovcích, aby se chovali ohleduplně, aby nedocházelo ke škodám. V kontaktních sportech je požadavek ohleduplnosti výrazně omezen. Kontakty jsou zde obecně dovolené a tak ne každé zranění je možné považovat za protiprávní.

Česká judikatura je v mnoha případech nejednotná. Pro lepší pochopení dané problematiky je nutné uvést několik rozhodnutí podle jejich chronologického uspořádání.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1954 je zajímavé tím, že se snaží vyložit vztah sportovní činnosti a stupeň zavinění. U fotbalu dochází k rozvoji obratnosti a rychlosti a k tomu může docházet pouze tehdy, pokud hráč vloží do hry všechny své síly. Neměl by zde ovšem strádat morální aspekt zachování pravidel. Tento problém vystihuje názor, že: „ rychlý pohyb při této hře není sám o sobě nedbalostí, nýbrž požadavkem a užitečným prvkem tohoto sportu. O nedbalosti by bylo možno mluvit jen tehdy, kdyby se hráč pohyboval nepřiměřeně rychle tam, kde mu hrozí nebezpečí nevyplývající z povahy hry. Nelze pokládat za nedbalost, když hráč nepředpokládá, že spoluhráč úmyslně poruší pravidla hry. Bylo by ovšem nedbalostí, kdyby hráč viděl, že spoluhráč mu nohu nastavil a přesto na ni prudce naběhl.“⁶²

Neméně zajímavým a důležitým je rozhodnutí Nejvyššího soudu z roku 1962. Toto rozhodnutí se zaměřuje na soulad jednání sportovce se sportovními pravidly. Zaměřuje se na nalezení hranice odpovědnosti sportovce za zranění způsobenému sportovci v průběhu sportovního zápolení. „ Odpovědnost hráče za škodu na zdraví způsobenou protihráči při fotbalovém utkání se vyvozuje z odpovědnosti za škodu vzniklou tím, že škůdce poškodí úmyslně nebo z nedbalosti poškozeneho porušením závazku nebo jiné právní povinnosti. Vychází ze zjištění o tom, zda ke zranění došlo při hře a zda šlo o zákrok pravidly dovolený nebo nedovolený (zakázaný) a zda tu šlo o nepřiměřenost vědomého či nedbalostního zásahu. Bez významu není ani to, zda jde o zkušeného (např. dlouholetého) hráče této hry.“⁶³

⁶¹ § 420 zákona č. 40/1964, Sb., občanský zákoník

⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna, Cz 486/53

⁶³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1962, sp. zn. 5 Cz 38/1962

Z uvedeného rozsudku vyplývá, že se soulad jednání se sportovními pravidly posuzuje ve vztahu k jednání, které probíhá na hřišti během hry. Navíc musí dojít k zaviněnému porušení právní povinnosti, úmyslného nebo nedbalostního.

Stejnou judikaturní linii reprezentuje rozsudek městského soudu v Praze z roku 1978. Z daného rozhodnutí plyne obdobný názor ohledně civilněprávní odpovědnosti za úrazy. Žalobci vznikla škoda na zdraví při fotbalovém zápase. Žalovaný mu zranění způsobil v důsledku nedovoleného zákroku při hře.

V rozhodnutí nalezneme následující právní větu: „Nedodržení pravidel sportovní hry (např. kopané), spočívající v použití pravidly nedovoleného zákroku (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví (§ 415 obč.zákona). V důsledku toho jde o porušení právní povinnosti, jež zakládá odpovědnost za škodu (§ 420 odst. 1 obč. zákona)⁶⁴

„ Z rozhodnutí odvolacího soudu stojí za zmínku zejména následující okolnosti a argumenty:

- Odpovědnost hráče za škodu, která vznikla protihráči na hrací ploše, nelze zásadně vyloučit (§ 420 odst.1 obč. zákona)
- Pravidla sportovní hry nejsou právními předpisy, avšak jejich nedodržování hráči znamená, že tito nedbají na povinnost předcházet hrozícím škodám, tj. na povinnost, že každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku a dalších hodnotách uvedených v § 415 občanského zákoníku.
- Zaviněný protiprávní úkon nastal v důsledku nedovoleného zákroku, který byl v rozporu s pravidly hry; z hlediska stupně zavinění je třeba vyloučit i případný nepřímý úmysl, neboť zranění bylo způsobené v zápalu hry, takže protiprávní úkon byl zaviněný z nedbalosti.
- Příčinná souvislost mezi zaviněným jednáním a škodou objektivně existuje, protože pokud by nedošlo k takovému způsobu hry sportovce, který pravidla zakazují, nedošlo ke vzniku újmy na zdraví. (škodě)⁶⁵

Zajímavých rozsudkem ze současné doby je rozsudek týkající se náhrady škody za úraz způsobený při karate. Jedná se o rozsudek z roku 2003. Je to první publikovaný rozsudek Nejvyššího soudu od roku 1989. Hlavním rozdílem je právě to, že nedopadá na oblast kopané, ale na oblast jiného kontaktního sportu.

⁶⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. května 1978, sp. zn. 10 Co 190/76

⁶⁵ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008 s 56

Ke zranění došlo v dubnu 1996 při zápasu karate, ke kterému žalobce nastoupil proti žalovanému. Při tomto zápase žalovaný použil nedovolenou techniku a způsobil žalobci velmi vážná poranění mozku a břicha. Soud první stupně také na základě znaleckého posudku dovedl, že zdravotní stav byl v příčinné souvislosti se způsobenými zraněními. Soud tedy dospěl k závěru, že žalovaný odpovídá za škodu způsobenou žalobci dle § 420 obč. zákona, protože porušil prevenční povinnost dle § 415 obč. zákona, tím že nedodržel pravidla soutěže sportovního karate. Výši náhrady škody určil soud podle znaleckého posudku, navíc došel k názoru, že jsou dány důvody mimořádného zřetele hodné podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965, „které umožňují navýšení základního bodového ohodnocení za ztížení společenského uplatnění na osminásobek.“⁶⁶

Odvolací soud souhlasil se soudem prvního stupně, že je zde dána odpovědnost za škodu, protože žalovaný skutečně porušil prevenční povinnost, tím že porušil pravidla sportovního karate. Ovšem nesouhlasil s názorem, že zde jsou dány důvody mimořádného zřetele hodné. Proto odvolací soud nepoužil výše uvedenou větu. Soud stanovil, že odškodnění nesmí přesáhnout částku 120 000 Kč ,-

Žalobce s rozhodnutím odvolacího soudu nesouhlasil, a proto podal dovolání k Nejvyššímu soudu. Žalobce uvádí, že karate je kontaktní sport, při kterém dochází ke zranění. Nelze tedy vycházet z rozhodnutí Nejvyššího soudu publikovaného pod R 16/80, které se týká kopané. Stejně tak nelze vycházet z rozhodnutí 44/54 Nejvyššího soudu. Již z povahy tohoto sportu vyplývá, že se jedná o nebezpečný sport, při kterém dochází k úderům a kopům, která jsou způsobitelná vyvolat zranění. „Počínat si v tomto sportu tak aby nedocházelo ke škodám na zdraví, nelze v plné míře, neboť pak by tento sport ztratil smysl.“⁶⁷ Dalším důvodem, který dovolatel napadá je výše škody. Dovolatel dále namítá, že nejednal v rozporu s pravidly. Uvádí, že se ocitl zády k rozhodčímu, který tak porušil svoji povinnost stát kolmo k přímce mezi zápasníky. Nemohl tak slyšet nebo vidět signál směřující k ukončení zápasu.

Z rozhodnutí dovolacího soudu vyplývá, že dovolání proti poslední uvedené námitce není přípustné. Dovolací soud dále uvádí, že podle zjištěných skutečností naplnil žalovaný všechny předpoklady odpovědnosti za škodu, je odpovědnost žalovaného za škodu vzniklou žalobci dána. Ohledně výše škody soud dospěl k závěru, že je v tomto ohledu dovolání přípustné, protože odvolací soud nevyložil ustanovení § 7

⁶⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2003 sp. zn. 25 Cdo 1960/2002

⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2003 sp. zn. 25 Cdo 1960/2002

odst. 1 a 2 správně. „ Byl-li základní počet bodů za ztížení společenského uplatnění v lékařském posudku ohodnocen (§ 6 odst. 1 vyhlášky) na 800 (po 30 Kč za jeden bod), činí základní odškodnění částku 24.000,- Kč. Tato částka mohla být soudem podle § 6 odst. 2 vyhlášky přiměřeně zvýšena až na dvojnásobek, tedy na částku 48.000,- Kč; další zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění by tudíž přicházelo v úvahu jen za splnění předpokladů uvedených v ust. § 7 odst. 3 vyhlášky, jednalo-li by se o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele. Pokud tedy zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění podle § 6 odst. 2 vyhlášky představuje částku 48.000,- Kč, bylo třeba uvážit, zda takovéto zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění vystihuje rozsah, v jakém je žalobce pro trvalé následky úrazu omezen v dalším životě a ve svém uplatnění ve společnosti.“⁶⁸ Dovolací soud tedy rozsudek v této části zrušil a vrátil věc k projednání.

4.6 Odpovědnost sportovce v cizí judikatuře

Pro srovnání se můžeme podívat, co nám říká o odpovědnosti sportovce judikatura německá, rakouská, anglická a francouzská.

4.6.1 Judikatura německá

V Německu je základem soudní judikatury rozsudek Bundesgerichtshof. Jedná se o rozsudek z 5.11.1974. Tento právní rozsudek stanoví že: „ ten, kdo se účastní fotbalu, počítá zásadně se zraněními, kterými se ani při hře v souladu s pravidly nelze vyhnout. Proto předpokladem nároku na náhradu škody vůči protihráči (spoluhráči) je důkaz toho, že tento se nechoval podle pravidel.“⁶⁹ Jedná se podobně jako v české judikatuře o rozsudek, který dopadá na oblast fotbalu. Také je zde podobně stanoveno, že se jedná o kontaktní sport a ten kdo se zúčastní nějakého zápasu, musí počítat s tím, že během něj může nečistě docházet ke zraněním. Pokud ovšem dojde ke zranění současně s porušením pravidel hry tak je sportovec povinen nahradit protihráči škodu.

Tato problematika byla v Německu vyjádřena již o 4 roky dříve v rozhodnutí OLG München. Rozhodnutí je tedy z 23.4.1970 a vyjadřuje podobnou zásadu takto:

⁶⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2003 sp. zn. 25 Cdo 1960/2002

⁶⁹ Rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 5. listopadu 1974, sp. zn. VI ZR 100/73

„kdo se účastní sportu a hry, přivoluje tím fyzickému zranění pouze do té míry, do jaké existuje nebezpečí i při dodržování pravidel příslušného druhu sportu.“⁷⁰

Jedná se o zásadu, která je v současné době v Německu považována za správnou. Navíc byla uvedená zásada výslovně vyjádřena ve vztahu k různým druhům sportu.

Jako příklad je možné uvést aplikaci této zásady v oblasti juda nebo lyžování. V oblasti juda se jedná o rozsudek z roku 1993, v kterém je vyjádřen právní názor: „ při provozování sportu, které je v rozporu s pravidly, odpovídá ten, kdo pravidla porušil tomu, kdo tímto byl poškozen, podle § 823 I BGB. Špatná technika provedení sama o sobě nepředstavuje ještě žádné porušení pravidel, zavazující k náhradě. Příkaz fěr hry je nejvyšší zásadou provozování sportu. Tento příkaz mj. zakazuje používat při zápasech juda bez souhlasu techniky, které protivník s nižším stavem výcviku nemusí znát a ovládat.“⁷¹

Ve vztahu k lyžování můžeme uvést starší judikát z roku 1965, který stanoví: „sportovní pravidla omezují rozsah nebezpečí, které spočívá v podstatě sportu samotného. Zahrnují v sobě míru opatrnosti, kterou je nutno použít také u lyžaře. Při nastavším způsobení škody při respektování “ vlastních pravidel lyžování“ chybí zavinění.“⁷²

Německá sportovně právní judikatura váže odpovědnost za škodu odlišně, nejen na případy jednání v rozporu se sportovními pravidly, ale také na jejich určitá porušení.

Rozlišuje chování narušitele, zda leží za hranicí mezi tvrdostí a nefěr jednáním. Například u amerického fotbalu bylo stanoveno, že se jedná o kontaktní sport a odpovědností nároky vznikají jen při hrubém faulu.

Tento závěr je možné použít i u nekontaktních sportů. Jedná se o sporty, u kterých je typická určitá míry rizikovosti. Typickým příkladem jsou automobilové závody.

Německá judikatura při zkoumání odpovědnosti za škodu vychází z presumpce správnosti rozhodnutí učiněného rozhodčím v průběhu hry. To znamená, že pokud rozhodčí udělí při fotbale žlutou kartu za faul, je třeba tento zákrok posuzovat jako protiprávní.

⁷⁰ Rozsudek OLG München ze dne 23. dubna 1970, sp. zn. 1U 2985/69

⁷¹ Rozhodnutí OLG Köln ze dne 30. prosince 1993, sp. zn. 1U 66/1993

⁷² Rozhodnutí LG ZRS Wien ze dne 29. ledna 1965, sp. zn. 43 R 7/65

4.6.2 Judikatura rakouská

Rakouská judikatura přistupuje k odpovědnosti za škodu podobným způsobem jako judikatura německá. Je velmi rozmanitá a propracovaná. Odpovědnost sportovce opět posuzuje podle toho, zda při způsobení škody došlo k jednání, které je v rozporu se sportovními pravidly. Dalším kritériem je množství a pravidelnost úrazů, které se v určitém sportu vyskytují. Tím je myšleno, že při fotbale, který je kontaktním sportem, dochází k úrazům častěji než ve sportech nekontaktních jako je třeba tenis.

Rozhodnutí, které nejlépe vystihuje názor rakouské judikatury, je rozhodnutí rakouského Oberste Gerichtshof (dále jen „OGH“) které stanoví: „Obvyklá lehká porušení pravidel, která při provozování kontaktního sportu způsobují tělesná zranění, nejsou zpravidla protizákonná a nepředstavují porušení zákona.“⁷³

Pro rozlišení toho co se považuje za běžný úraz a co je považováno za úraz, který byl způsoben specifickým způsobem, je třeba uvést dva judikáty. Jeden je z prostředí fotbalu a druhý z prostředí basketballu. U fotbalu je možné uvést rozsudek, který uvádí, že: „když fotbalista kopne do protivníka nataženou nohou proto, aby se míč oddělil od protihráče, je to – nezávisle na ohodnocení, že se jedná o porušení pravidel - třeba označit jako něco, co je v povaze kontaktního sportu. Je třeba to založit nejen na jednotlivém případě a na tom, zda (z hlediska teorie pohybu) existovala možnost hrát míč, ale také na tom, zda ten, kdo ohrožuje, si uvědomil situaci – na rozhodnutí, zda provede či neprovede atak, měl zlomek sekundy. Nesprávné zhodnocení situace a následné chování je tedy ještě v povaze kontaktního sportu a nezvyšuje riziko, které je s ním spojeno.“⁷⁴ V tomto případě tedy jednání nezakládá nárok na náhradu škody.

Druhý názor, který byl vyjádřen v rozsudku týkající se basketballu stanoví: „jednání vylučující protiprávnost („na vlastní nebezpečí zraněného“) tu bude jen při běžných lehkých porušení opatrnosti, při typických lehkých nevyhnutelných porušeních sportovních pravidel, ale nikoliv při hrubě nesportovním, zvláště nebezpečném chování. Porušení, kterého se dopustil žalovaný, který oběma rukama strčil zezadu do žalujícího, který právě prováděl výskok, a přitom neměl v úmyslu hrát míč (dosáhnout míče, zahnat protivníka), nýbrž zbránit úspěšnému (výhozu) – to bylo prvoinstančním soudem beze sporu posouzeno jako hrubé, v basketballu - jakožto bezkontaktním sportu – neobvyklé a vyhnutelné porušení pravidel, a tedy jako protiprávní. Ani při zohlednění

⁷³ Rozhodnutí Oberste Gerichtshof ze dne 24. září 1981, sp. zn. 7 Ob 656/81

⁷⁴ Rozhodnutí RS U OGH ze dne 28. října 1994, sp. zn. 9 Ob 1604/94

okolnosti, že žalovaný byl v okamžiku příhody 16letým žákem a stalo se to při hodině tělocviku, není na místě posouzení nižší instance zpochybňovat.⁷⁵

Z těchto uvedených rozhodnutí rakouských soudů vyplývá, že při posuzování toho jestli je založen nárok na náhradu škody je nutné vycházet podle okolností konkrétního případu. Každý případ se tedy posuzuje individuálně.

4.6.3 Judikatura anglická

Anglická judikatura posuzuje škodu za úrazy pouze tam, kde k nim dochází při nedbalostním jednání. Tam kde byly úrazy způsobeny úmyslně je odpovědnost za škodu jasně daná. Anglická soudní praxe vychází z tzv. povinnosti přiměřené péče. K té je povinen každý hráč vůči svému protihráči. Z toho je patrné, že samotné nedbalostní jednání nezakládá odpovědnost za způsobenou škodu. Anglická judikatura řeší tuto problematiku ve čtyřech oblastech.

1. První skupinu reprezentuje případ *Agar v Canning*: „Chování hráče v zápalu hry je instinktivní a neuvážené a nemělo by být posuzováno měřítky, která se uplatňují při slušném společenském styku.“ Pokud se tedy hráč zúčastní určité soutěže, pak přijímá rizika spojená se zápallem hry.⁷⁶
2. V druhé oblasti je zásadní případ *Condon vs. Basi*. Žalovaný během fotbalového zápasu zlomil žalobci nohu při obraném zákroku. Předmětem tohoto případu je, zda žalovaný dostal povinnosti přiměřené péče. Rozsah této přiměřené péče je nutné posuzovat podle individuálních případů. V tomto případě byl žalovaný uznán vinným, protože se jednalo o „vážnou nečistou hru“ a úraz byl způsoben nečistým a bezohledným způsobem.
3. Do třetí skupiny je možné zařadit oblast pravidel hry. Pokud se během zápasu stane úraz, který byl způsoben v souladu s pravidly, není téměř nikdy možné prokázat odpovědnost. Ale současně ani porušení pravidel hry nepostačuje ke vzniku odpovědnosti za škodu. Podle anglické literatury patří porušování sportovních pravidel hry ke kultuře sportu a je to něco, co musí všichni účastníci přijmout. Je zde ovšem nutné stanovit určitou hranici rizika, za kterou by se nemělo jít. Tuto hranici je

⁷⁵ Rozhodnutí RS U OGH ze dne 19. září 1996, sp. zn. 2 Ob 2255/96y

⁷⁶ Kolektiv autorů. *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s 50

nutné opět posuzovat podle konkrétního případu, není možné ji stanovit absolutně. Například v ragby bude účastník odpovědný pouze v případě „zvlášť ošklivého faulu“

4. Poslední neméně důležitou oblastí jsou sporty, při kterých je účelem uštvrdit protivníkovi rány. Takovým sportem může například box. Smyslem tohoto sportu je vlastně soupeři ublížit, proto zde nepřicházejí v úvahu žaloby pouze z toho důvodu, že došlo ke zranění v souladu s pravidly. Žaloba bude úspěšná v případě, že došlo k jednání „naprosto nepřiměřeného okolnostem.“ „Hlavním smyslem této koncepce spočívá v tom, že čím více závodník překročí pravidla hry, tím je větší pravděpodobnost, že soud rozhodne, že spáchal čin, o němž se nemůže nikdo domnívat, že s nebezpečím jeho spáchání jeho spoluhráč souhlasil jako s nedílnou součástí hry nebo její kultury, a že je tím méně pravděpodobné, že se na zranění bude pohlížet, jako by bylo spácháno běžnou nehodou ve hře a jako by v sobě neobsahovalo žádné porušení povinnosti k výkonu přiměřené péče.“⁷⁷

Anglická literatura se tedy přiklání k názoru, že k odpovědnosti sportovce za úraz je třeba nejen to, aby byla porušena pravidla, ale také to, aby byla porušena takovým způsobem, který se je již možné označit jako nepřiměřený, tedy že nebyla dodržena povinnost přiměřené péče.

4.6.4 Judikatura francouzská

U francouzské judikatury bude nejlepší vycházet z rozhodnutí z 13. 1. 2005, který v sobě zahrnuje veškeré závěry teoretické a judikaturní fronty. Jedná se o případ, kdy byl zraněn hráč fotbalu, tím že jej brankář trefil míčem při odkopu od brány do spánku a ten se následně zhroutil. Rozhodoval zde občanskoprávní senát kasačního soudu. „Kasační stížnost nebyla shledána důvodnou, kasační soud poukázal na skutečnost, že

- se nehoda stala, když poškozený nutil soupeřova brankáře, aby se zbavil míče kopem;
- míč nechtěně zamířil do obličeje protihráče, který při marném pokusu krýt se rukama dostal ránu do spánku a zhroutil se;

⁷⁷ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s 52

- patří k duchu hry, že brankář jako každý jiný hráč v různých fázích hry používá veškerou svou fyzickou sílu, aby dodal míči co největší rychlost;
- v pozici, ve které se nacházel M.Y., musel odehrát míč tak, že ho prudce vykopl předtím, než by se ho M.X. mohl zmocnit nebo se postavit tomuto vykopnutí; nehoda se stala jako „příhoda ve hře“, tj. při absenci jakéhokoli prohrěšku proti pravidlům nebo duchu hry;
- jediným důvodem vzniku nehody byla nešťastná náhoda.⁷⁸

4.7 Trestněprávní odpovědnost

Jedná se o úzce vymezený soubor jednání, které často stojí stranou zájmu trestněprávní teorie a praxe. Nelze ovšem činnost sportovců chápat tak, že se na něj právní normy nevztahují. Česká trestněprávní praxe nevylučuje činnost sportovců mimo působnost norem trestního práva a za splnění zákonných podmínek akceptuje trestní odpovědnost sportovců za společensky nebezpečné jednání naplňující znaky jedné ze skutkových podstat uvedených ve zvláštní části trestního zákona, přičemž k danému jednání došlo při výkonu sportovní činnosti, popř. v přímé souvislosti s ní. Obdobný trend je patrný i v zahraniční judikatuře, která též vychází z předpokladu, že činnost sportovců nelze považovat za skutečnost existující mimo právo, tedy skutečnost právem neregulovanou a trestně nepostižitelnou.

Jako v každé oblasti lidské činnosti, tak i ve sportu má trestný čin jednotlivé aspekty a to jsou:

- objektivní stránka
- subjekt trestného činu
- subjektivní stránka
- objekt trestného činu

4.7.1 Objektivní stránka

Teorie trestního práva označuje za obligatorní prvky objektivní stránky trestného činu jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem. Přičemž jako jednání je označován projev vůle pachatele navenek, tedy musí dojít k naplnění jak vnitřní stránky tohoto pojmu (vůle), tak i stránky vnější (tedy samotného projevu). Je nutné zvláště ve sportu prokázat vůli, tedy úmysl. Při sportovní činnosti často dochází k

⁷⁸ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008 s 53-54

chování, které nelze vůlí vždy ovládnout např. když sportovec v důsledku uklouznutí popř. jiného vnějšího vlivu, vykoná pohyb, který vykonat nezamýšlel, a v důsledku toho jinému sportovci způsobí zranění. V tomto případě dospějeme k závěru, že s přihlédnutím k absenci jednání jako obligatorního prvku objektivní stránky nelze dotyčný skutek právně kvalifikovat jako trestný čin. Vzhledem k tomu, že zákon společenské vztahy realizující se při výkonu sportovní činnosti nijak speciálně nereguluje, vztahuje se na hráče obecná povinnost stanovená § 415 Obč.Z, podle které je každý povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí. Vzhledem k uvedenému zákonu a zcela pochopitelně a logické absenci právní úpravy provozování jednotlivých druhů sportu lze konstatovat, že pro určení existence důležité povinnosti bude rozhodující povaha pravidel konkrétní hry. Ty mají vzhledem k jednotlivým sportovcům povahu maximálně smluvní povinnosti, která vyplývá z ústně či konkludentně uzavřené smlouvy spočívající ve shodném projevu všech hráčů o dodržování určitých pravidel, popř. o hraní určité hry či provozování určitého sportu, kdy povaha této hry či sportu je dána právě tím, že jsou dodržována jejich pravidla, bez nichž by pochopitelně nebylo možno daný sport vůbec realizovat. Jinak lze hodnotit v tomto případě postavení rekreačního hráče, jinak profesionálního. U profesionálního sportovce by bylo možné posoudit sportovní pravidla jako důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání či postavení, a v takovém případě bude nezbytné blíže posoudit konkrétní povahu norem jednotlivých sportů. (podle ust. § 223 stanoví, že ublížení na zdraví musí být způsobeno porušením důležité povinnosti vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené pachateli podle zákona).

Jako příklad bych uvedla např. v pravidlech kopané je zakázáno kopat či strkat do soupeře, jako nejzávažnější prohřešky proti pravidlům hry, za něž je možné udělit maximální trest, který v kopané připadá v úvahu, tedy vyloučení. Jinou situaci můžeme vidět u pravidel ledního hokeje, která stanoví hráčům povinnost nezvedat hůl nad úroveň ramen, jinak se jedná o tzv. „hraní vysokou holí“, což je stíháno příslušnou sportovní sankcí. Některé sporty dokonce penalizují jakýkoliv kontakt soupeřů. Při porušení těchto pravidel nebude však hrozit vždy újma na zdraví.

Dalším obligatorním prvkem objektivní stránky trestného činu je následek, v probíraném tématu půjde o závažnost zranění, jehož míra je důležitá při posouzení o jaký trestný čin se bude jednat, či zda vůbec jde o trestný čin. Pokud způsobená újma na zdraví nedosáhne takové intenzity, aby zraněnému ztěžovala obvyklý způsob života

nebo výkon obvyklé činnosti po dobu okolo 7 dnů, bude stav hodnocen jako “běžné” ublížení na zdraví ve smyslu § 221 odst.1 TrZ. Způsobené zranění mívá však často daleko závažnější charakter, které je možné považovat za těžkou újmu na zdraví ve smyslu ust. § 89 odst. 7 TrZ, jde například o dlouhodobé či trvalé následky zranění (poranění páteře, ztuhlosti kloubů následkem úrazu), přičemž právní judikatura konstantně vyžaduje, aby byl poškozený podstatně omezen na svém běžném způsobu života alespoň po dobu 6 týdnů. Jak již bylo uvedeno má povaha následků zcela zásadní vliv na právní kvalifikaci daného jednání.

4.7.2 Subjekt trestného činu

Za subjekt trestného činu spáchaného při výkonu sportovní činnosti je považován hráč, který se dopustil jednání naplňující všechny znaky skutkové podstaty trestného činu. Vzhledem k tomu, že se ve své práci zabývám problematikou sportu, zůstane stranou otázka speciálního či konkrétního subjektu, neboť skutkové podstaty, jež přicházejí v úvahu mají obecný charakter a nejsou zde stanoveny žádné další požadavky týkající se zvláštní způsobilosti, postavení či vlastnosti subjektu. Rozhodujícím faktorem je dosažení 15 let věku. S ohledem na nastavenou hranici pro trestnost skutku uvedené nebezpečnosti se předpokládá, že v případě jednání mladistvého sportovce, přestože naplňuje znaky uvedené v trestním zákoně, nepůjde o provinění, vzhledem k široké společenské toleranci sportovního jednání a tím i k následkům s tímto jednáním spojených. V úvahu bude také připadat absolutně nastavená hranice trestní odpovědnosti, neboť posouzení nebezpečnosti zámků ve sportu je složitá otázka, která vyžaduje určitý stupeň rozumové a mravní vyspělosti sportovce. Na druhé straně je nutné vzít v úvahu rostoucí agresivitu mladistvých sportovců, kterou nelze z výše uvedených důvodů řešit úpravou zákona, nýbrž striktním dodržováním pravidel daných kolektivních sportů, včetně využití tvrdých sankcí.

Dalším obligatorním prvkem subjektu trestného činu je přičetnost. Za nepřičetného se považuje ten, kdo pro duševní poruchu v době spáchání trestného činu nemohl rozpoznat jeho nebezpečnost pro společnost nebo ovládat své jednání. Trestněprávní teorie i praxe rozumí „duševní poruchou“ duševní chorobu, chorobný duševní stav nebo krátkodobou duševní poruchu. Vzhledem k tomu, že duševní porucha se může u nemocného projevit poprvé nebo zhoršit i při stresu způsobeným důležitostí sportovního utkání, nebude řešení těchto stavů naprostou vzácností.

4.7.3 Subjektivní stránka trestného činu

Subjektivní stránka trestného činu jako vnitřní či psychický vztah pachatele k jeho jednání má velmi důležité postavení. Dokazování jednotlivých forem zavinění je často rozhodující, stojí ovšem mimo rámec mé práce.

Zřejmě nejednoznačnější závěr lze vyvodit při jasném přímém úmyslu. Pokud by tedy sportovec při výkonu sportovní činnosti svého soupeře zranil a toto zranění způsobit přímo chtěl, není o kriminalizaci takového jednání žádná pochybnost. Jako příklad takového jednání mohu uvést mediálně známou kauzu Dominika Haška, který obouruč drženou hokejkou opakovaně napadl nic netušícího protihráče, úderem do oblasti lopatek ho srazil na zem, následně si na něj klekl a opakovaně ho stejným způsobem udeřil několikrát do oblasti zad, zátylku, krční páteře a obličeje, čímž mu způsobil pohmoždění hlavy, nosu, krční páteře, levého ramene a odlomení malých částí korunek druhého řezáku a špičáku dole. Uvedené jednání nebylo sice kvalifikováno jako trestný čin a věc byla postoupena v přípravném řízení k projednání přestupku, je jasné, že „sportovní povaha“ incidentu trestnímu řízení nebránila, šlo o úmyslné jednání a je otázkou, jak by bylo hodnoceno, kdyby pachatelem nebyl světoznámý hokejista. Složitější bude posouzení úmyslu nepřímého a vědomé nedbalosti. Hranice mezi těmito dvěma formami je vzhledem k této problematice velmi nejednoznačná. V těchto případech navíc zřejmě půjde o zranění, ke kterému dochází v přímé souvislosti se sportovním výkonem a není zde primární cíl zranit protihráče. Každý sportovec, který se při hře dostane do kontaktu se svým soupeřem, ví, že na základě tohoto kontaktu, může být protihráči způsobeno zranění. Střety se často odehrávají ve značné rychlosti a sebemenší vliv na pohyb může způsobit zranění. Během hry však běžných střetů vzniká velké množství, ale pokud nejde o zvlášť hrubý či jinak nebezpečný střet, k závažnějšímu zranění dochází minimálně. Zde bychom mohli uvést příklad, kdy se hráč v kopané snaží získat míč. Může jít o pouhé odstrčení soupeře, což by bylo možné považovat za výše zmíněný běžný střet, jakož i velmi nebezpečným skluzem, který směřuje na koleno či kotník protihráče. Čím bude zákrok tvrdší a pro zdraví nebezpečnější a tedy i neobvyklejší, tím méně lze spoléhat na to, že sportovec počítal s tím, že ke zranění nedojde. V takovém případě již lze samozřejmě hovořit o vědomé nedbalosti, což samozřejmě vede k potenciálnímu naplnění subjektivní stránky trestného činu. Rozbor problematiky subjektivní stránky trestného činu spáchaného v rámci výkonu sportovní činnosti lze uzavřít tak, že nejčastěji není možné prokázat úmysl

zavinění a není možné tudíž sportovní zákrok způsobující zranění považovat za trestný čin, ačkoliv všechny ostatní prvky příslušné skutkové podstaty jsou naplněny.

4.7.4 Objekt trestného činu.

Vzhledem s přihlédnutím probíraného tématu je jasné, že objektem trestného činu je lidské zdraví. Sport a sportovní činnost lze v současné době považovat za společensky velmi intenzivně vnímanou činnost. Společnost akceptuje skutečnost, že při kontaktních sportech je vždy poměrně vysoké riziko úrazů, navíc s touto skutečností jsou i samotní sportovci dobře seznámeni, a s vědomím tohoto rizika se uvedených sportovních aktivit zúčastňují. Vzhledem k této skutečnosti můžeme konstatovat, že pokud dojde ke zranění při sportovní činnosti, byť s ohledem na daný sport zakázaným zákrokem, nemusí být v zájmu společnosti takové jednání považovat za nebezpečné. Běžné četné konflikty, k nimž při každé hře dochází nelze považovat za nebezpečné pro společnost, což pochopitelně brání jejich považování za trestný čin. Je však třeba uvést, že výše konstatovaná skutečnost není absolutním tvrzením. Každý skutek je nutno hodnotit individuálně vzhledem ke konkrétní situaci.

Z jednotlivých podkapitol této kapitoly vyvstává otázka, kdy je sportovec odpovědný za způsobený úraz a kdy nikoliv. V první řadě je třeba vycházet z toho, zda během sportovního zápolení došlo k porušení sportovních pravidel. Pokud k takovému porušení nedošlo, sportovec není za způsobený úraz odpovědný. Naopak pokud k porušení pravidel došlo, musíme rozlišovat, jestli byl úraz způsoben úmyslně či nikoliv. Jestliže sportovec jednal úmyslně a naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu, pak je trestně odpovědný za své jednání. V případě nedbalostního jednání je třeba posoudit další kritérium. Jak jsem již výše uvedla, sportovci jsou povinni dodržovat obecnou prevenční povinnost podle § 415 občanského zákoníku. Zásadní otázkou je tedy určit, zda se sportovec v daném případě choval přiměřeně tak, aby úraz nezpůsobil nebo jestli se choval bezohledně a nebral ohled na svého protihráče. Samozřejmě každý sport je jiný a nelze od všech vyžadovat stejnou míru opatrnosti. Jinak se během zápasu bude chovat boxer, jehož cílem je vlastně soupeři ublížit a jinak se bude chovat tenista, jehož cílem je uhrát bod. To jestli sportovec tuto povinnost dodržel či nikoliv záleží na posouzení konkrétních okolností případu. Důležitým prvkem bude také to, jestli je hráč nováčkem v určité soutěži nebo jestli se jedná o vyzrálého sportovce. Od nováčka můžeme očekávat „školácké chyby“, kterým by se měl zkušený hráč vyvarovat. Své

odpovědnosti za způsobený úraz se může sportovec zbavit tehdy, pokud prokáže, že vynaložil veškeré úsilí k tomu, aby úrazu zabránil.

5 Odpovědnost za úrazy při rekreačních sportech

Rekreační sport je stejně důležitou záležitostí jako sport provozovaný profesionálně. Nedostatek pohybu totiž způsobuje řadu civilizačních chorob, jako jsou ischemické choroby srdeční, obezita nebo hypertenze. Při neustálém rozvoji automatizace a robotizace práce nebo rozvoji telekomunikace a dopravní infrastruktury se stále více snižuje potřeba fyzické práce a pohybu. Z tohoto důvodu se lidé stále častěji snaží svůj volný čas trávit v posilovnách, na tenisových kurtech nebo na sjezdovkách. I tyto sporty nám ovšem přináší určitá rizika. Každé sportoviště má svůj provozní řád a každý účastník je povinen tento řád dodržovat. Mezi nejčastěji rekreačně provozované sporty patří právě tenis, lyžování ale také cyklistika nebo bruslení. Úrazy a škoda způsobená při rekreačním sportu se podle mého názoru dají nejlépe vystihnout na příkladu lyžování.

Podle statistik horské služby se na našich sjezdovkách každoročně zraní více než 6000 lyžařů z toho zhruba 20 osob na svá zranění umírá. Zranění nejčastěji vznikají cizím zaviněním a na modrých sjezdovkách. Horská služba zahájila na podporu bezpečnosti na sjezdovkách v roce 2011 kampaň „Chraňte mozky“. Důvodem je právě stále přibývajícím množství úrazů a to především úrazů hlavy.

Základními pravidly lyžování na sjezdovkách je desatero mezinárodní lyžařské federace, které stanoví:

1. **„Brát ohled na ostatní lyžaře a snowboardisty** - každý lyžař a snowboardista se musí chovat tak, aby neohrožoval a nepoškozoval někoho jiného.
2. **Ovládání rychlosti a způsobu jízdy** - každý lyžař a snowboardista musí jet s dostatečnou vzdáleností od ostatních (na dohled). Musí přizpůsobit svou rychlost a způsob jízdy svým schopnostem a také terénu, sněhovým a povětrnostním podmínkám i hustotě provozu.
3. **Volba jízdni stopy** - lyžař a snowboardista přijíždějící zezadu musí zvolit svou jízdni stopu tak, aby neohrožoval lyžaře a snowboardistu, který jede před ním.
4. **Předjíždění** - Předjíždět se smí ze shora anebo ze zdola, zprava anebo zleva, avšak vždy jen s takovou vzdáleností, která ponechává předjížděnému lyžaři anebo snowboardistovi dostatečný prostor pro všechny jeho pohyby.

5. **Najíždění na sjezdovku, pokračování v jízdě dolů a po svahu nahoru** - každý lyžař a snowboardista, který chce najet na lyžařskou sjezdovku, který se po zastavení chce opět rozjet dolů anebo pohybovat svahem nahoru, se musí ve směru nahoru i dolů ujistit, že to může učinit bez dalšího ohrožení / nebezpečí jak pro sebe, tak i ostatní.
6. **Zastavení** - každý lyžař a snowboardista musí zabránit tomu, aby se v jiných než nouzových stavech zdržoval na úzkých anebo nepřehledných místech sjezdovky. Lyžař nebo snowboardista, který upadl, musí takové místo co možná nejrychleji opustit.
7. **Výstup a sestup** - lyžař a snowboardista, který vystupuje nahoru anebo který sestupuje dolů pěšky, musí používat okraj sjezdovky.
8. **Dbát na značky a na znamení** - každý lyžař a snowboardista musí dbát na značení a na signalizaci.
9. **Poskytování pomoci** - při nehodách je každý lyžař a snowboardista povinen poskytnout pomoc.
10. **Povinnost prokázat se** - každý lyžař a snowboardista, nehledě na to, zda je svědek nebo osoba zúčastněná, zda je odpovědný či ne, musí uvést v případě nehody své osobní údaje.⁷⁹

Při porušování těchto pravidel se můžeme dostat až před soud. Prvním případem, který byl řešen před soudem, byl případ z roku 2002. Lyžař tehdy zranil sedmiletou lyžařku. Odvolací soud ale dospěl k názoru, že lyžař nehodu nezavinil a proto ho zprostil obžaloby.

Případem trestně právní odpovědnosti za úraz je případ z roku 2008. Lyžař opět zranil nezletilou lyžařku a způsobil ji vážná zranění. V důsledku těchto zranění došlo k vážnému poškození důležitého orgánu (sleziny) s dobou léčení nejméně osmi týdnů a s trvalým následkem v podobě snížené obranyschopnosti organismu vůči infekci. Okresní soud nejprve zprostil obvinění, ale krajský soud tento rozsudek zrušil a vrátil to zpět k projednání. Okresní soud byl vázán právním názorem odvolacího soudu a uznal

tedy obžalovaného vinným za trestný čin ublížení na zdraví a dále rozhodl o povinnosti nahradit škodu Oborové zdravotní pojišťovně zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví. Ostatní poškozené odkázal na občanskoprávní řízení. Proti tomuto rozhodnutí podali jak obviněný tak poškození odvolání. Krajský soud v Českých Budějovicích napadený rozsudek zrušil. Novým rozsudkem mu uložil trest odnětí svobody v délce 6 měsíců, který podmíněně odložil na zkušební dobu jednoho roku. Dále mu uložil povinnost nahradit škodu všem poškozeným. Obviněný ani s tímto rozsudkem nesouhlasil a podal prostřednictvím svého advokáta dovolání k Nejvyššímu soudu. Nejvyšší soud se ztotožnil s rozhodnutím odvolacího soudu a dovolání odmítl. Značný význam má právní věta uvedená v rozhodnutí odvolacího soudu. Ta zní: „Lyžař je povinen přizpůsobit rychlost a způsob jízdy svým schopnostem a zkušenostem, terénním, sněhovým a klimatickým podmínkám, výhledovým poměrům, hustotě provozu, tedy celkové situaci na trati, aby měl možnost včas a v dostatečné vzdálenosti reagovat třeba i na nenadálou překážku v jízdě. Pokud zaviněně nedodrží uvedená pravidla, lze u něj dovodit porušení tzv. obecné prevenční povinnosti uložené každému podle § 415 obč. zák. nebo nedodržení potřebné míry opatrnosti. Způsobí-li porušením těchto pravidel jinému těžkou újmu na zdraví, přichází v úvahu při splnění dalších zákonných podmínek právní kvalifikace jeho jednání jako trestného činu ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 tr. zák.“⁸⁰

Při určení odpovědnosti za úrazy se při rekreačních sportech postupuje podobně jako při sportech provozovaných profesionálně. Jde tedy o to nejprve určit, zda byla porušena sportovní pravidla uváděná ve formě provozních řádů. Pokud v důsledku porušení těchto pravidel došlo k úrazu, jedná se o porušení obecné prevenční povinnosti a ten kdo úraz způsobil, nese za to odpovědnost. V některých případech může zčásti nést odpovědnost i zraněný pokud se prokáže, že nehodu spoluzavinil.

⁷⁹ Pravidla FIS pro chování lyžařů a snowboardistů na lyžařských tratích dostupná na www.czech-ski.com

⁸⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010

6 Okolnosti vylučující protiprávnost

Jedná se o okolnosti, které vylučují odpovědnost sportovce, neboť jeho jednání nebylo v rozporu s právem. Podle trestního zákona jsou okolnostmi vylučujícími protiprávnost:

- Krajní nouze
- Nutná obrana
- Svolení poškozeného
- Přípustné riziko
- Oprávněné použití zbraně

Na oblast sportovního práva je možné z uvedených okolností uvést pouze některé. Odborná literatura uvádí mnoho teorií, které stanoví proč a za jakých podmínek sportovec neodpovídá za způsobené sportovní úrazy. Těmi, které se prolínají s trestním zákoníkem, jsou teorie přípustného sportovního rizika a teorie souhlasu poškozeného. Dalšími teoriemi jsou:

- Teorie práva zvykového
- Teorie nešťastné náhody
- Teorie sportovní imunity
- Teorie účelu
- Teorie nedostatku zavinění

6.1 Teorie přípustného sportovního rizika

Každý sport s sebou přináší určitá rizika. Jak již bylo výše uvedeno, každý sportovec, který se zúčastní nějaké soutěže, na sebe bere riziko škody nebo úrazu. Podle toho o jaký sport se jedná je to riziko vyšší nebo naopak nižší. U boxu nebo jiných bojových sportů můžeme očekávat větší množství úrazů. Naopak u tenisu se riziko úrazu nebo škody podstatně menší. Jedná se o teorii, která není příliš propracovaná. Hranice kdy se jedná o přípustné sportovní riziko a kdy již sportovec jednal protiprávně je velmi tenká a vždy záleží na pečlivém uvážení konkrétních skutkových okolností. „jedná se o poměrně složité právní úvahy a konstrukce, jejichž společným znakem je skutečnost, že míru sportovního rizika, které na sebe sportovec přebírá, kombinují se současným požadavkem na obligatorní dodržování sportovních pravidel ze strany

osoby, jejíž činností k úrazu došlo, tj. pravidel, jež svým obsahem jsou vyjádřením požadavku úrazové zábrany před vznikem sportovních úrazů.“⁸¹

6.2 Teorie souhlasu poškozeného

Trestní zákoník vykládá souhlas poškozeného následovně: „Trestný čin nespáchá, kdo jedná na základě svolení osoby, jejíž zájmy, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat, jsou činem dotčeny.“⁸² Tento výklad je možné použít na oblast sportu. Ten, kdo vstupuje do sportovního zápolení v podstatě „dává souhlas“, neboli vyjadřuje akceptaci toho, že je plně srozuměn s tím, že může dojít k úrazu. Ovšem podle trestního zákona nelze dát souhlas k ublížení na zdraví. Tím zcela jistě úraz způsobený během sportovního zápolení je. Dále je spornou otázkou zda samotný nástup k zápasu nebo ke hře je možné považovat za souhlas k zásahu do jeho tělesné integrity. Opět se tedy jedná o teorii spornou, která vyžaduje pečlivé uvážení všech okolností.

6.3 Další teorie

Teorie zvykového práva uváděla, že obyčej byl mnoha autory považován za okolnost zakládající beztrestnost sportovců. Tato teorie byla ovšem vyvrácena a obyčej tedy nemůže být okolností vylučující odpovědnost sportovců za způsobené úrazy nebo škodu.

Teorie nešťastné náhody vychází z názoru, že k úrazům dochází v důsledku snahy dosáhnout sportovního cíle, nikoliv svého protihráče zranit. Tato teorie přichází v úvahu pouze tam, kde došlo ke zranění, aniž by bylo porušeno sportovní pravidlo. Tam kde sportovec pravidlo porušil úmyslně, i když nebylo jeho cílem protivníka zranit je tato teorie nepoužitelná.

Teorií sportovní imunity se zabývá především belgický univerzitní profesor R. Charles, který píše: „Je shoda mezi veřejným míněním a zákonem v nazírání na to, zda jde o pohnutku čestnou, sledující jen sportovní cíl, bez postranních úmyslů, anebo o nečestnou a záměrně směřující k poranění soupeře. To je také rozhodující pro výjimečnou exempci z právního postihu, tj. sportovní imunitu. Její hranice jsou dány

⁸¹ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s. 39

⁸² § 30 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb, trestní zákoník

obecnou prospěšností sportu, pro kterou se výkon sportu toleruje. A pokud je taková činnost sportovní prospěšná, užitečná, trvá i sportovní imunita, a to i když došlo při výkonu sportu k porušení některých ustanovení zákona. Jinak sportovní imunita místa nemá a pak není překážek k právní represí.⁸³

⁸³ Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, s. 40

7 Závěr

Cílem mé práce bylo posoudit jakým způsobem je právně regulovaná odpovědnost sportovce za škodu a úrazy způsobené během sportovní činnosti. Jednou ze základních otázek, kterou je třeba si položit je, zda je správné, aby právo zasahovalo do sportovní sféry. Dle mého názoru je třeba, aby tomu taky bylo. I přesto, že většina sportovních asociací má své soutěžní a disciplinární řády, měli by sportovci podléhat i obecnému právu. I když je sportovec světově známý, pořád je to jenom člověk. Pokud tedy způsobí při výkonu své sportovní činnosti zranění nebo velkou škodu, není možné, aby podléhal pouze disciplinárnímu řádu. Tyto řády totiž často stanoví jako nejtěžší trest zákaz činnosti. To ovšem často nestačí. Většina dětí má dnes za své vzory spíše známé hokejisty nebo fotbalisty, než například významné vědce. Pak tedy, když jejich idol způsobí při zápase nebo závodě zranění, musí za to být také náležitě potrestán. Proto nestačí, aby za vážný úraz způsobený při nedodržení výše zmíněné prevenční povinnosti byl potrestán například pouze vyloučením ze hry. Z těchto důvodů si myslím, že zásahy práva do sportovní oblasti jsou nevyhnutelné, ale neměly zcela nahrazovat činnost disciplinárních orgánů, aby nedocházelo k omezení autonomie sportu.

Druhou otázkou, kterou je třeba zodpovědět, je, kdy budeme sportovce za způsobený úraz nebo škodu trestat a kdy se jedná o součást hry. Pokud byl úraz způsoben úmyslně, je jasné, že sportovec bude odpovědný. Pokud byl ovšem způsoben z nedbalosti, je třeba posoudit, jestli sportovec dostal prevenční povinnosti a jestli porušil pravidla či nikoliv. V České republice není tato problematika příliš podrobně upravena. Musíme tedy vycházet z uvedené judikatury. Dle mého názoru, by každý sportovec především u kontaktních sportů měl počítat s tím, že se mu může něco stát. Těžko můžeme po fotbalistech požadovat, aby běhali po hřišti a dávali pozor, aby svého soupeře náhodou nekopli. Pokud ovšem jednali nedbale a hrubě porušovali pravidla hry a také zákonem uloženou prevenční povinnost, měli by za to nést plnou zodpovědnost a být podle toho náležitě potrestáni.

Резюме

Целью моей работы было рассмотреть каким юридическим способом регулируется ответственность спортсмена за ущерб и травму во время спорта. Одним из важнейших вопросов который необходимо поставить, является, имеют ли правомочие право вмешиваться в сферу спорта. На мой взгляд это вполне правильно. Неглядя на то, что большинство спортивных ассоциаций имеет свои соревновательные и дисциплинарные правила, спортсмены бы должны подчиняться и праву всеобщему. Даже если спортсмен всемирно известен, он все же человек. Если он, во время спортивной деятельности, принесет какой-то ущерб или травму, невозможно, чтобы он подчинялся только дисциплинарным правилам. По дисциплинарным положениям наиболее большим трестом является запрет деятельности. К сожалению, это часто не хватает.

Для большинства детей чаще всего образцами являются знаменитые хоккеисты или футболисты, чем знаменитые ученые. Значит, если их идол во время матча или соревнования нанесет травму, должен за это нести ответственность в виде наказания. Поэтому не хватит, чтобы за серьезный ущерб нанесенный при не соблюдении выше указанной предосторожности был наказан, например, только увольнением с игры. Взяв в вид все основания, думаю, что вмешательство права в область спорта является необходимым, но это не значит, что оно должно полностью заменять деятельность дисциплинарных органов, чтобы не возникло ограничение автономии спорта.

Вторым вопросом, на который необходимо ответить, является то, когда мы будем спортсмена за нанесенный ущерб или травму наказывать, а когда это является частью игры. В случае, что травма была нанесена очевидно целесообразно, естественно, что спортсмен будет за это отвечать. В случае, что травма нанесена случайно, необходимо рассмотреть, если спортсмен соблюдал все предосторожности и если нарушил правила или нет. В Чешской республике эта проблематика детально не разработана. Приходиться обращаться к судебной практике. На мой взгляд, каждый спортсмен, главное тот, который занимается контактным спортом, должен предусматривать возможность, что с ним может нечто подобное случиться. Сложно приказать футболисту, чтобы бегая по полю был внимателен и не копнул случайно своего противника. Но если речь идет о небрежном и грубом нарушении правил игры и также нарушении всех правил

предосторожности, то за это спортсмены должны нести полную ответственность и быть за это как следует наказаны.

Seznam použité a citované literatury

a) Česká literatura

Kolektiv autorů. Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, 121 s., ISBN 978-80-904024-1-6

Sluka, T. Postavení profesionální sportovce – právní a ekonomické aspekty. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 196 s., ISBN 80-903609-5-5

Hamerník, P. Sportovní právo s mezinárodním prvkem. Praha: Auditorium s.r.o., 2007, 140 s., ISBN 978-80-903786-1-2

Králík, M. Právo ve sportu. Praha: C.H. Beck, 2001, 275 s., ISBN 80-7179-532-1

Pacina, Václav. Sport v Království českém, Praha: Mladá fronta, 1986

Prusák, J. Šport a právo – úvod do dejín, teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe. Bratislava: Šport, slovenské telovýchovné vydavateľstvo, 1984, 247 s.

Olivová, V. Sport a hry ve starověkém světě. Praha: Artia, 1988, 604 s.

Knappová, M.: Povinnost a odpovědnost v občanském právu, Praha, 1968, 319 s., ISBN 80-86432-55-6

Knapp, V.: Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu, Stát a právo I, 1956

Ústav státu a práva, Akademie věd České republiky, v. v. i., Čj. 148/10/ST

Ottův naučný slovník. Praha: J. Otto, 1905,

b) Česká judikatura

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.11.2011 sp.zn. 2 Afs 16/2011

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna, Cz 486/53

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. října 1962, sp. zn. 5 Cz 38/1962

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2003 sp. zn. 25 Cdo 1960/2002

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. května 1978, sp. zn. 10 Co 190/76

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010

c) Zahraniční literatura

Grayson, E. – Bond, C.: Making Foul Play a Crime, 1993, Solicitors Journal 693, 16 July

d) Zahraniční judikatura

Rozhodnutí OLG Köln ze dne 30. prosince 1993, sp. zn. 1U 66/1993

Rozhodnutí LG ZRS Wien ze dne 29. ledna 1965, sp. zn. 43 R 7/65

Rozsudek Bundesgerichtshof ze dne 5. listopadu 1974, sp. zn. VI ZR 100/73

Rozsudek OLG München ze dne 23. dubna 1970, sp. zn. 1U 2985/69

Rozhodnutí Oberste Gerichtshof ze dne 24. září 1981, sp. zn. 7 Ob 656/81

Rozhodnutí RS U OGH ze dne 28. října 1994, sp. zn. 9 Ob 1604/94

Rozhodnutí RS U OGH ze dne 19. září 1996, sp. zn. 2 Ob 2255/96y

e) Právní předpisy

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb, trestní zákoník

f) Internetové stránky

www.cslh.cz

www.czech-ski.cz

www.pravniradceihned.cz

Olympijská charta dostupná na www.olympic.cz